

6

16-

51

362,

Alexandri Pollini

~~VII B 123~~

~~6 15 2 54~~

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mirrored and difficult to decipher.

CORIPPI
AFRICANI
GRAMMATICI

DE LAVDIBVS IVSTINI AVGVSTI
MINORIS, HEROICO CARMINE,
LIBRI IIII.

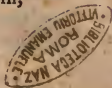
Nunc primùm è tenebris in lucem asserti; Scholiis
etiam & Obseruationibus illustrati, per Michaë-
lem Ruizium Assagrium Celtibêrum.

*Ad Serenissimum Principem Albertum S. R. E.
Presbyterum Cardinalem, Archiducem Austria.*

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.

M. D. LXXXI.

AFRICANI

GRAMMATICI

DE LAMDIAS IUSTINI AVSTRI

NUMERUS IN OCHO CAPITULIS

LIBRI IIII

Truncatissimè nuncupat in incem aliis 2 hollis
tamquam 2 hollis in vltimo capitulo hollis
tamquam 2 hollis in vltimo capitulo hollis

Ad 2 hollis in vltimo capitulo hollis
2 hollis in vltimo capitulo hollis

SAN ASTOR
LONDON
AMON

ER
AMON
AMON

SERENISSIMO³
PRINCIPI ALBERTO
S. R. E. PRESBYTERO CAR-
DINALI REVERENDISSIMO,
*Archiduci Austriae &c. Michaël Rui-
zius Assagrius Celtibèrus Salutem &
perpetuam felicitatem.*

BIBLIOTHECA NAZ.
ROMA
VIT. ORNO EMANUELE

ATVRVS ego iam pri-
mùm in lucem, Serenif-
sime Princeps, Corippi
Africani Grammatici li-
bros IIII. De laudibus Iustini Au-
gusti minoris Heroico carmine con-
scriptos, cuinam potius, quàm tibi
eos optimo iure consecrare debuif-
sem? Nam quantulus ego quidem
sum, Ferdinandi Imperatoris, reli-
giosissimi Principis aui tui, & Ma-
ximiliani Cæsaris, patris itidem tui
prudentissimi, vtriusque quidem pro
ipsorum summa pietate & prudentia
multo longiore dignissimi, totus fui:
quemadmodum & Rudolphi, vigilan-
tissimi

A 2

4
tissimi quoq. Cæsaris fratris tui, nunc
me esse gloriōs. Et qui fuerit aui, pa-
tris, & fratris tui, non video, quoniam
saluo iure tuo, aut ipsius, tuus esse de-
sinat ad patrociniū præsertim quàm
honestissimum implorandum. Ad-
hæc Corippus ipse, etiam si Africa-
nus, præter carminis & linguæ Lati-
næ non contemnendam, sed pro eo
seculo admirandam potius proprie-
tatem & elegantiam, nō vt Ethnicus,
sed vt verè Christianus Grammati-
cus laudes Iustini Cæsaris ea cū pie-
tate coniunctas profequitur, vt nul-
lus sanæ mentis non optimè à me fa-
ctum iudicet, qui tibi Principi, tum
natura ipsa, tum instituto religionem
cum sincera pietate professo, Corip-
pum poëtam post tot secula renatum
consecrauerim. Neque verò hoc lo-
co ex poëmatibus argumento, aut dica-
tione iustissimā nactus occasione in
me totum in tuas laudes effundendi
aliquid dicam: non quòd tot, tantæq.

& animi & corporis virtutes, ornamenta tua plusquam illustria, eademque omnino singularia, ab omnibus merito decantari non debeant: tum verò maximè suspici, & quodammodo in admirationem rapi summa dignitas Cardinalicia, utpote quæ à primis nostræ religionis per D. Petrum, ipsius Iesu Christi, Domini & Seruatoris nostri vicariū, iactis fundamentis, in te, in te inquam, primum cum sanguine Regio simul & Imperatorio spectata est: sed quòd omnium harum rerum magnitudine & nimio pondere grauatū ingenium meum, fieri non possit, quin opprimatur, & ego ipse ita vndecunq. oppressus inter tantas tuas laudes succumbam. Accipe igitur, serenissime Princeps, Corippum Grammaticum & poëtam Africanum iam tuum eo animo, quo tibi à me ipsum offerri, donarique probè intelligis: nec voti uam gratulationem Heroico etiam

carmine à me ipso in Germania olim
 conscriptam ad Maximiliani Cæsaris
 patris tui inaugurationem ad Roma-
 num Imperium, quam ad finem Co-
 rippi, vt quæ consimilis planè sit ar-
 gumenti, adiungere visum fuit, om-
 nino reiicias: & me tuæ inelytæ fa-
 miliæ Austriacæ alumnum, & do-
 mesticum antiquum amore & libe-
 ralitate, qua decet, fauere & prosequi
 non dedigneris. Vale Madridij IIII.
 Idus April. anno Natiuitatis Christi
 M. D. LXXIX.

IN

IN LAUDEM IUSTINI AVGVSTI MINORIS

CONTINENTVR.

RÆFATIO, in qua poëta Iustini I.
Imperatoris laudes exequitur.

Dum Auares, vel gentes alias II.
subditas Iustino commemorat, ad
eius laudem refertur edomita fe-
rocitas Barbarorum.

Iustinum, Sophiamque dicit dignos imperio, à III.
quibus subiectæ gentes fœdus pæcis expostulant.

Propitiari sibi vates principem deprecatur, vt IIII.
fessum senio, & calamitatibus implicatum præ-
stanti regat pietatis intuitu.

Commemorat autor eos, quorum exhortatione III.
carmen hoc in laudem Iustini conscripserit.

Iustiniani obitum artificiosè poëta introducit, IIIII.
vt ex consultu Senatus Iustinum auunculo condi-
gnis laudibus *

Vbi conlachrymans Iustinus, & de morte Iusti- v.
niani sollicitus, dum sopor oculis inrepsisset, per
quietem vidit sanctam Mariam Virginem impe-
rium sibi decedentis auunculi subrogare.

De Iustini ædibus Calinici concitatis impulsu, VI.
vt aditus daretur Senatui imperatorem Iustinum

8
eligere, & custodis ad strepitum cum indignatione respondis.

VII. Descriptio domus Iustini, quàm pretiosa visu, & operoso fuerit labore constructa. * * *
* rit, vt ad honorem Iustini quàm properè conuenirent.

XVII. Quid circus, vel eius apparatus significant, hîc poëta admirabili ratione complectitur.

XVIII. Dicit hîc, qui primùm quadrigas iunxerit, & quòd vana superstitio paganorum Deum solem putauerit: qui tamen honor solis postea Romanis delatus est.

XVIII. Amore Iustiniani populus incitatus Iustinum heredem regni fauore laudis exequitur.

IN LIBRO SECVNDO

CONTINENTVR HÆC.

- I. **D**E conuentu & intentione populi cernere Iustinum principem cupientis.
- II. Non prius Iustinus Sophiaque regalia signa sumpserunt, nisi pia thura sanctis offerentes altaribus summissis precibus Dominum exorarent.
- III. De apparatu vestium Augustarum, vel reliquis ornamentis, quibus ad percipiendum regnum Iustinus emicuit.
- IIII. Iuxta primorum ritum quatuor iuuenum manibus

nibus in clypeum Iustinus ad regnandum adtol-⁹
litur.

A Ioanne Pontifice Iustinus sacro diademate v.
coronatus Imperator efficitur: & Senatorum, vel
totius populi vocibus cum Sophia pariter laudi-
bus efferantur.

Quibus verbis Iustinus Senatum est adlocutus, v i.
postquam solium conscendit Imperij.

Iustinus magno stipante Senatu in publicam vii.
rem populum de emendatione operum, ac futuris
donis adloquitur.

Iustiniani Imperatoris syngrapha creditores Iu- viii.
stini vultibus cum lachrymis repræsentant: quibus
ille miseratus debitum persoluit auunculi; atque
multos criminibus implicatos à carcerali iubet cu-
stodia relaxari.

IN LIBRO TERTIO

CONTINENTVR HÆC.

MORE patrum Iustinus funus decedentis a- i.
uunculi regis opibus exornat, choriq̃ mi-
nisterio supremum honorem concelebrans corpus
eius aureæ tradidit sepulturæ.

Post luctum populus pristina lætitia iucunda- ii.
tur; honoris frondibus ædium postes exornat, co-
mitq̃ limina; & in laudem Iustini Sophiæque
multiplici clamore persultat.

A 5

Egre-

- III. Egregios apparatus imperialis conuiuij poëta describit, & in magno deliciarum luxu sobrietatem & temperiem Iustini; conlaudatque auunculi recordationem, nec inter epulas dilectione solita patitur obliuisci.
- IIII. De consummatione conuiuij; & pro Republica curas regiæ sollicitudinis; atque poëtæ precibus pro sui carminis perfectione sapientiam implorantis.
- V. Exornatur Augusta domus regentis imperium; & coactis proceribus omnis ordo Palatinus per officium cultumque disponitur vrbs; Romanaque potentia cunctis præminere gentibus prædicatur.

* * * *

Et si hoc loco superiora cum subsequenti in manuscripto exemplari cohærebant, continenterque legebantur, manifestum proculdubio est deesse medium fere indicem capitum huius tertij libri, integrumque quarti: quem tamen ex ipsius Corippi margine restitui minimè placuit, quòd ab auctore breuior aliquanto appositus ibi fuerit. Quin etiam principium præfationis Corippi ad Iustinum Augustum manifesto deest. Cuius iniuriæ causa non oscitanti, aut indocto descriptori tribuenda videtur, qui fortassis antiquius exemplar libri, vnde describebat, folio vno mutilum iam illo tempore nactus fuerit.

* * * *Deus omnia regna*
Sub pedibus dedit esse tuis, regesque superbos

Sub-

Subdidit, hostilēsq̄ue manus decreſcere fecit.

*Illa colubrimodis Auarūm gens dura capillis,
Horribilis visu, crudisq̄ue asperrima bellis,
Imperio subiecta tuo seruire parata,
In media supplex defusis crinibus aula
Exorat pacem, nec fidere millibus audee
Tot numerosa suis Romana laceſſere signa:
Qua totiens victos numeret per praelia Francos,
Edomitōsq̄ue Getas, captos stratōsq̄ue tyrannos,
Longobardorum populos, Gepidumque feroces,
Mutua per latos inter se vultura campos
Miscentes feritate sua, cūm milite tuto
Alternas gentēs domini fortuna necaret.
Pars inimicorum cecidit cūm magna tuorum
Perfidia punita sua: nunc Marte peractō
Victores, victiq̄, * famulantur in aula.*

I I.

Auares, vel gē-
tes altas Iusti-
no subditas
dicit.

*Solum excellentem conscendere iussit in arcem
Te pater omnipotens, summāque in sede locauit.
Mater consilij placidis Vigilantia vestris
Semper inest oculis; quāmq̄ue omni pectore gestas,
Alma Augusta, tui consors Sapientia regni.
Tu quoque, iustitia nomen de nomine sumens,
Frena regendorum retines firmissima Regum.
Nominibus tribus his regitur, quodcumq̄, mouetur.
Certatim gentes Romana ad fœdera currunt:
Principe pro iusto Romanum nomen amatur,
Subq̄, pio domino cuncti bene viuere querunt.
Ille etiam, Solis qui se subiactat amicūm,
Ardua * suscipiens minuentis cornua Lune,
Noctinagōsq̄ue colens astrorum consulit ignes,
Vrgetur terrore tuo, properatque superbūm
Inclinare caput, subiectāque ponere colla.*

I II.

Iustinum, So-
phiamq̄ue di-
gnos esse de-
scribit impe-
tio.

forte suscipient.

Quid

III.
Propitiari sibi
poeta Princi-
pem deprecatur.

*Quid Libycas gentes, quid Syrtica praelia dicam.
Iam libris completa meis; maiora canendi
Tempus adest: senio dextram pie porrige fesso.
Tu mihi materiam dicendi carminis aptam,
Ingenium, studiumque dabis, cui vincere fas est
Indomitas gentes, & Barbara subdere regna.
Vince mea sanam fortuna, deprecor, iram:
Vincere fortunam plus est, quam vincere bella.
Nudatus propriis, & vulnera plurima passus
Ad medicum veni, precibus pia pectora pulsans;
Ad medicum, verbo pestem qui summonet uno,
Et sine composito medicamine vulnera curat.
Huic ego sananti, si qua est fiducia seruis,
Grates semper ago, & pro munere carmina posco.*

ITEM PANEGYRICVM

EIVSDEM IN LAVDEM

ANASTASII QVÆSTO-
RIS ET MAGISTRI.

In laudem A-
nastasi Quæ-
storis elocutio
*trepicis.

IMMENSAM sylvam laudum, vir iuste, tuarum
Aspiciens, celsos nitor contingere ramos,
Grandiæque à summis decerpere poma racemis.
Sed parvus maiora peto: nec prendere possum.
Mensuram trans fusa meam, longæque remota.
Suspicio, mirorque videns, & brachia tendo
Ingenij, studijque mei. stat fertilis arbor
Sacrorum in medio nemorum pulcherrima visu,
Per mundi spacium ramos que tendit opacos,

Fructi-

Fructibus omnigenis, etiam sine tempore, plena,
 Et noua maturis admiscens germina pomis:
 Cuius apex summi contingit sydera cali,
 Et radix de fonte bibit, sacrisque fluentis.
 Expandit satiata comas, & nubila supra est.
 Arboris & fontis, si fas componere magnis
 Parua datur, iustas videor posuisse figuras:
 Sin aliter videar, veniam petit, optime *Quæstor*,
 Simplicitas ignara mali. Tu fertilis arbor
 Augusto de fonte bibens; fons maximus aula est
 Communis benefactor herus, fons omnia ditans,
 Qui tua per latus eduxit brachia terras,
 Et populos vestra requiescere fecit in umbra.
 Hoc mihi da de fonte bibam, tu pabula prabens,
 Fons mihi dulcis aquas. Hac inter amœna libenter
 Nutriar, & vestra satiatus protegar umbra,
 Summe magistrorum, procerum decus, arbiter orbis,
 Principis auspicio leges & iura gubernans,
 Iustitiæ vindex, inopum pater, omnia curans
 Iudiciis releuare piis, quia munera temnis,
 Spernis auaritiã, fuluum quia respuit aurum,
Quæstor Anastasi, quem Christi munere fidum
 Cognouit princeps, geminòque ornauit honore.
 Felix est totus Iustino principe mundus;
 Felix hæc atas, in qua sapientia regnat:
 Felices populi te iudice, quos facis ipse
 Sub dominis gaudere piis. Generaliter orbi
 Quamquam prouideas, miseri specialiter *Afri*
 In te oculos, atque ora ferunt: agit *Africa* grates,
 Et vestram iam sentis opem, gaudetque quod ampla
 Semper *Anastasi* referunt solatia ciues.
 Me quoque gaudentem, *Quæstorum* maxime, redde:
 Quod labor indu'fit, quod fessis prouida misis

Alma

Alma per insomnes meruit vigilantia noctes,
 Hi sacri monstrant apices: lege, summe magister,
 Et causam defende meam: tibi sanctio vestrum,
 Commendat famulum: vestro de fonte creatur
 Rinulus iste meus, sub cuius nomine gesto
 Principis officium. Fessa miserere senecta,
 Vulneribusque meis solita pietate medere,
 Vt grates tibi laus agam, sacrosque triumphos
 Principis inuicti felici carmine dicam.

CORIP-

CORIPPI AFRICANI GRAMMATICI IN

L A V D E M I V S T I N I

A V G V S T I M I N O R I S,

L I B E R P R I M V S.

IMPERIICulmen rerū non motibus ullis,
Non armis sumptum, non ambitione po-
situm.

Prælocutio
poëtæ de sui
carminis ope-
re.

Auspicio meliore cano, licet omnia nullus

Inclita gestorum valeat monumenta piorum

Ordinibus numerare suis: tamen utile seruis

Esse reor mentem dominis aptare fidellem.

Officio quocumque datur, præcommodo linguam;

Vos diuæ date verba, & quæ Vigilantia mater,

Et quæ summa regens Sapientia protegis orbem.

Vos mihi pro cunctis dicenda ad carmina musis

Sufficitis: vos, quæq; latent arcana, monetis.

Tuque Dei genitrix sanctam mihi porrige dextram,

Et ser opem queso: magni mihi causa laboris

Surgit, & inualidos ad pondera tendo lacertos.

Urget amans Dominus, carmenque impellit adire

Quæstor Anastasius, sancti pars magna senatus,

Compositor morum, iuris legumque sacerdos:

Et Thomas Libyæ nutantis destina terre,

Qui lapsam statuit; vitæ spem reddidit Afris,

Pacem composuit, bellum sine milite pressit,

Vicit consiliis, quos nullus vicerat armis.

Nec non magnanimus meritis, & nomine Magnus,

Mente placens dominis, sacris rationibus aptus,

Recto-

Inuocatio poë-
tæ Sapientiam
deprecantis.

Commemo-
rantur exhor-
tatores huius-
cæ carminis.

Rectorum Latij discussor prouidus orbis;
 Successorque boni, reciditque gloria, Petri.
 Hinc Theodolus adest patria grauitate magister:
 Hinc secreta sacra tractans Demetrius aula.

Hoc loco decrat folium vnum in exemplari.

Humentes oculos pressit sopor. Haud sine summi
 Numinis auspicio reor hanc venisse quietem.
 Signa futurorum sopor ostentare bonorum,
 Venerat ille viro, rerumque arcana docere.
 Nondum plena quies victos laxauerat artus,
 Cum virgo superas celi demissa per auras,
 Aspectu clemens, & gressu lata pudico,
 Purpureas velata comas, oculisque benigna,
 Quantum signa dabant, sacra pietatis imago,
 Diuinos stetit ante pedes, dextraque coronam
 Imposuit, sanctique caput diademate cinxit.
 Augustoque virum circumdans mitis amictu,
 Te decet hic habitus, regnantum maxime, dixit,
 Terribilis princeps, & amabilis omnibus idem,
 A magno dilecte Deo, diuinalis origo.
 En ego lata tuis occurro prima secundis,
 Gestorumque tibi felix prænuncia veni.
 Sustulit hæc nox alma patrem, fortissime surge:
 Te expectat. Iustine dies, tu proximus hæres.
 Te pater omnipotens diuino ornauit honore;
 Te dominum sacra firmanit auunculus aula.
 Quid fundis lachrymas? rerum quid gaudia defles?
 Proiice tristitiam; vniuit pater, æthere viuit,
 Et fruitur meliore die: succede labori,

Atque

Atque regendarum curas nunc suscipe rerum.
 Et virtus, roburque tibi, præstantior atas,
 Prudens consilium, stabilis mens, sancta voluntas,
 Et rerum custos vigilantia, dignaque calo
 Vestra gubernatrix lati sapientia mundi.
 Hac ne vana putes, aut credas omnia fingi:
 Accelera, manifesta loquor: tibi seruiet orbis,
 Fortia virtutum miratur facta tuarum.
 Quisquis erit vestra, * præ se cadet, invidus aula,
 Afficietque viros legum pius ensis iniquos.
 Barbara Romanos augebunt bella triumphos,
 Regnâque sub vestris venient fortissima plantis.
 Ecce tua proceres pulsantes limina porta
 Iustinum Sophiamq; rogant succedere patri.
 Dixerat hac virgo, placidus cum lumina somnus
 Deseruit, purisque volans se miscuit auris.

Fortè, per se

Et iam crebra manus veloci concita pulsu
 Limina quassabat ductis munita cathenis:
 Ad strepitum custos, cura est cui claustra tueri,
 Sic ait indignans: Quisnam temerarius hic est,
 Qui placidos audet dominorum rumpere somnos
 Tempore, quo dulcem nox intempesta quietem
 Ingerit, & membro sopor est gratissimus omni?
 Si te fida manet dominorum cura tuorum,
 Surge, Calinicus ait. Mox agnita vox est;
 Ante fores domini Calinicum nunciat esse:
 Auspicium felix illo de nomine cepit.
 Prosperitas ea prima fuit, fortunâque rerum
 Tempora defesso renouans felicia mundo,
 Quod primum ad limen bona tunc victoria venit,
 Orbis in Augustam dominos ut duceret aulam.
 Hoc nomen fors leta tibi Calinice dicauit;
 Pro meritis vir clare tuis: factusque minister

De Iustini &
 Calinici
 impulsi con-
 citatis, & cu-
 stodis ad stre-
 pitu indignan-
 tis responsis.

B

Tanti

Tanti consilij, licet hac Deus omnia fecit,
 Tu quoque cum dominis, quoniam sic mente fideli
 Vixisti, vinésque tuis, mercede laborum
 Eternam famam, laudémque, & nomen habebis.
 Fit inussis mora nulla Dei: mox claustra resoluens
 Janitor excelsum stridenti cardine portam
 Imperio reserauit heri. Iam visio certum
 Fecerat illa virum, dulcésque à pectore somnos
 Expulerat; curáque alta pia corda mouebant.

fortè V. *Et lata patuere fores, subit ampla Senatus
 Atria, & aurati subter fastigia tecti
 Corripuit festinus iter monstrante ministro.

VII.
 Descriptio do-
 mus Iustini.

Est domus interior tectorum in parte superna,
 Luce sua radians, & aperto libera calo,
 Conspectuo vitrei splendens fulgore metalli:
 Dicere si fas est, rutili non indiga Solis,
 Vel Solis dicenda domus; gratissima visu,
 Et facie miranda loci. Pars prospicit una
 Immensum pelagus; pars respicit altera portum,
 Portum, quem gemina complexant brachia ripe
 Mœnibus adpositis, rapidos contemnere ventos
 Et faciunt, præbentque salum statione quietum,
 Equoreos frangunt obiecto marmore fluctus,
 Et prohibent restuas angustis faucibus undas.
 Grator ille fuit dominus locus, unde solebant
 Vndinagum spectare fretum, curuásque carinas
 Omnia vectantes gemini commercia mundi,
 Illic è stratis consurgens impiger altis
 Electus princeps secreta in parte sedebat,
 Atque ostensa sibi clara referebat amanti.

VIII.
 De conuentu
 & persuasione
 patrum pro Iu-
 stini regimere.

Dum loquitur, pensatque pia cum coniuge curas,
 Limina sacra Patres deciectis vultibus intrant,
 (Ille habitus casum signis monstravit apertis)

Surre-

Surrexere citi, verbisque in sede relictis
 Ad medios venerere locos. Quid fertis amici?
 Cur tristes, Iustinus ait? Pater inclytus orbis
 Occidit, an vivit? Magno tunc regia fletu
 Jugemuit; gemitus vno Calinicus ademit
 Ora premens digito, dextraque silentia fecit.
 Aggere non aliter quam victo flumen inundans
 In latos erumpit agros, si cautior illic
 Marginibus sparsus erectis colligat undas
 Agricola, in sese refluxus reuocabitur annis,
 Precipites frenantur aqua, redit impetus omnis,
 Et clausi bibula riuu minuuntur arena.
 Romanum imperium, patris dum vita manebat,
 Vestris consiliis, vestrisque laboribus auctum,
 Et plebi notum est, & nos cum plebe fatemur;
 Augustum, Iustine, genus te principe dignum,
 Te dominum sacra quis non pradixerit aula?
 Cum magni regeres diuina palatia patris,
 Par extans curis, solo diademate dispar,
 Ordine pro rerum vocitatus cura palatij:
 Dispositu* nam Caesar eras. Cum scepra teneret
 Fortis adhuc senior, regni tu summa regebas
 Consilio moderata graui. Nil ille peregit
 Te sine, magnanimus seu fortia bella moueret,
 Fœdera seu pacis cum victis victor iniret.
 Nunc idem genitor letus, plenusque dierum
 Funere felici caelestia regna petiuit,
 Te successorem statuens sibi; suspice gaudens,
 In tua iura suum transmisit auunculus orbem.
 Non te cognatum sanctissimus ille putauit,
 Sed genitum: te iura vocant, te sustinet aula.
 Tu decus imperij, lumen, virtusque Latini:
 In te nostra salus, in te spes nostra resurgit.

Comparatio.

fottè iam.

*Oramus concede tuis, succede parenti,
Rumpe moras, cape dona Dei, sceptrisque paternis
Vtere, & Augustum, quod defuit, accipe nomen.*

VIII.

De renuncia-
tione Iustini
summam Im-
perij tenuit.

*Talibus orabat sacras vir fidus in aures
Hortans, & rerum dominis cunctantibus instans;
Consensúsque sui manifestans vota senatus
Creuerat, orabat dominos, & poplite flexo
Plurima diuinis supplex dabat oscula plantis,
Verbáque narrantis tacitè firmabat amici.
Ipse autem patris concussus sorte beati
Sceptra recusabat lachrymans, largóque rigabat
Imbre genas, fletúsque viri vestésque mædebant,
Tantus amor senioris erat. Desistite, dixit;
Duram rem petitis, frustráque instatis amici.
Ergo, superposita caput hoc ornabo corona,
Quando Iustinum tristem decet esse per orbem?
Flere libet: patrem res publica perdit & orbis
Non dominum. Quem non hominem pietate benigna
Continuit, fuit, monuit, nutriuit, amauit,
Et tamen innocuo plures voluère nocere?
Non caret inuidia regni locus: ibo paternas
Tristis in exequias, regalia signa recuso.*

fortè petim,
aut vultim.

X.

De precibus à
Senatu pro ..
Imperio Iusti-
ni rursus ob-
latis.

*Talia dicentis pedibus prostrata, iacénsque
Omnis turba simul, Pius es, miserere, perorat,
Supplicibus vir sancte tuis, succurre periculis.
Omnia mox veniente die periisse videbis,
Si vacuum vulgus sine principe senserit aulam.
Quantumcumque boni moueat dilectio patris,
Non sit amor patria patrio minor: ipse tenere
Sceptra tuus moriens te iussit auunculus ore.
Aspice, quanta fuit nostra simul urbis & orbis
Prouida cura seni. Pro te Deus omnia fecit,
Qua fieri voluit. Solium conscende paternum,*

Et rego

Et rege subiectum princeps fortissime mundum.
 Aurea nascetur vobis regnantibus atas,
 Nec mutans dominos Romana videbitur aula.
 Vocibus his flexus cessit tandem: itur in arcem
 Obsequio comitante patrum; gratissima coniunx
 Subsequitur, non tunc solito stipata tumultu.
 Incedunt media securam nocte per urbem,
 Fronte parum lati, quamuis (gaudente senatu)
 Imperium peterent: quanquam omnia tuta viderent;
 Diuinis animis inerat dolor ille parentis.
 Ante pios oculos mitis versatur imago;
 Illa* monet mentem, penitusque in pectore utroque
 Indiuisa manens pia numina numine complet.

fortè monet.

Limen ut Augusta sacro pede contigit aula,
 Omnia gallorum strepuerunt culmina cantu:
 Exactam noctem primi sensere volucres,
 Et latum cecinere diem, alarumque dedere
 Plausibus assiduis, & acuta voce fauorem.

XI.
 Felix auspiciis
 ex gallorum
 cantu Iustino
 Sophiazq. con-
 iicitur.

Excubie primum, qua summa palatia seruant,
 Imperium felix dominis intrantibus optant,
 Et cunctos aditus armato milite vallant,
 Ne quis in Augustam contrarius audeat aulam.
 Insensum conferre pedem (deuotio tanta,
 Atque hominum cautela fuit, solersque bonorum
 Sollicitudo patrum) Nam quis tentaret obesse,
 Cum Deus imperium sancto iam dixerat ore
 Iustino Sophiazq. datum? murque potenti
 Cinxerat, at armis totam caelestibus aulam,
 Omnia disponens, munivit prouidus arcem,
 Tiberius, domini semper cui maxima cura
 Vtilitatis erat: Namque illum maximus orbis
 Communis benefactor alens, & ab ubere matris
 Suscipiens primis puerum praelegit ab annis;

XII.
 De excubiis &
 sollicitudine
 domus regia.

*Vtq; pater genitum nutrit, fovit, amavit,
Paulatimque virum summa in fastigia duxit.*

Aut deest quod,
aut legendum
Hinc etiam.

*Hinc est * iuuenis tota virtute laborans
Pro rerum dominis animam, vitamque periculis
Non dubitat præbere suam: vigilatque, fidemque
Exhibet, & summum meruit dominantis amorem.*

forte notans, aut
volens, aut vi-
dens.

*Hic bene suscepti primordia prospera regni
Discreta ratione * vocans properare, fideles
Urgebat famulos, & cuncta parare iubebat.*

XIII.

Quibus ex-
quis Iustina-
nus post mor-
tem fuerit ho-
noratus.

Comparatio.

*Aurato interea corpus sublime feretro
Impositum turba famulorum stente iacebat,
Et stentum lachrymis iustus dolor ora rigabat,
Arbor uti medius aënis gratissima campis,
Annis victa cadens antiquum robur opacis
Sernat adhuc foliis, & corpore fusa supino,
Languida per latas expandit brachia terras:
At circum querula volitantque, sedentque volucres,
Mærentesque dolent sedem cecidisse priorem,
Et querenda novis arbor placet altera nidis:
Sic suprema sua servans insignia vite
Iustinianus * non mutans morte colorem,
Sed solito candore nitens, quia vicerit orbem,
Mors veneranda viri, signis monstravit apertis.
Ipse videbatur cunctis plangentibus vnus
Effigie gaudere pia, diademate comptus,
Purpureaque in veste iacens requiescere somno,
Credere quod possis, non duro funere corpus.
Haud reor immerito sic latus, & ore benignus
Ille foret moriens, nisi mens sibi conscia recti
In calum properans securos linqueret artus,
Et totum imperium firmato hærede locaret.*

deest hoc loco
fortassis erat.

XIII.

De affectu Iu-
stini erga cor-
pus avunculi.

*Huc ubi magnanimus sacra cum coniuge venit,
Chara per exanimum circumdans brachia corpus,*

Cum lachrymis Iustinus ait: Lux urbis & orbis,
 Iustiniane pater, dilectam deseris aulam?
 Cognatos, famulos, & cunctos linqvis alumnos?
 Contemnis terras? fesso non prospicis orbi?
 En* Arabes, Francique truces, Gypidesque, Getas, forte Aures,
 Totque alia gentes commotis undique signis
 Bella mouent: qua vi tantos superabimus hostes,
 Cum virtus Romana iacet? Hac patris amore
 Verba loquebatur lachrymans: nam pectore toto
 Bellorum iam cura fuit; iam signa, ducésque
 Dispositi, classes, acies, exercitus, arma
 Consilio moderata nouo, tacitéque parata.
 Iustini nutu gentes, & regna tremiscunt:
 Omnia terrificat rigidus vigor. Hic pietatem
 Ostendit natura suam, iustumque dolorem,
 Diuinis animis nulli euitabilis auxilium
 Carnis condicio, cunctis mortalibus aqua;
 Hic pietas laudanda viri est, semperque canenda.
 Dicite, quis hominum lachrymis ita possit amaris
 Flere senis mortem? regni successor & haeres
 Imperat, & dolet: imperium proferre parenti
 Mallet, quam regni solium, quam sceptrum tenere.
 Nec minus imperij gratum patrem inclyta consors XV.
 Fléat, & humanam sortem pietate dolebat.
 Exequiis adicit solito plus dona paternis,
 Iréque contractas densò iubet agmine turbas:
 Et tulit intextam precioso murice vestem,
 Iustinianorum series ubi tota laborum
 Necto auro insignita fuit, gemmisque corusca.
 Illic Barbaricas flexa ceruice phalanges,
 Occisos reges, subiectásque ordine gentes
 Pictor acu tenui multa formauerat arte.
 Fecerat & fuluum distare coloribus aurum,

Sophia luctu
 fletus viri con-
 geminat.

Omnis ut aspiciens cœu corpora verâ putaret:
 Effigies auro, sanguis depingitur ostro.
 Ipsum autem in media victorem pinxerat aula,
 Effera Wandalici calcantem colla tyranni;
 Plaudentem Libyam, fruges laurumque ferentem.
 Addidit antiquam tendentem brachia Romam,
 Exerto & nudam gestantem pectore mammam,
 Altricem imperij, libertatisque parentem.
 Hac ideò fieri viuax Sapiencia iussit,
 Ornatum ut propriis funus regale triumphis
 Augustum in tumulum fatalis duceret hora.

XVI.

Refert, quod
 vniuersum
 vulgus pro Iu-
 stini honore
 fama commo-
 uerit.

Dum famuli pia iussa parant, aptantq. feretrum,
 Vox ingens facta est, plausus & gaudia surgunt:
 Et fragor ex imis altum perit aethera terris,
 Almaque discreto placuit concordia vulgo.
 Lata per Augustam pennis plaudentibus urbem
 Fama volans somnum populos inopina grauantem
 Increpat, impellitque fores, & limina pulsât,
 Multiplicatque suas felix prænuncia linguas.
 Somnus se veniente fugit, secumque cadentem
 Traxit segnitiam, totaque excessit ab urbe.
 Imminet illa fauens, & crebro pollice pulsât,
 Tardantes populos & surgite, surgite, clamat:
 Castigatque moras, & plena palatia narrat
 Conuentu procerum, sorti senioris adepti
 Dilecti numen struerent quo nocte peracta.

XVII.

Quid circus,
 vel eius appa-
 ratus si nisi-
 ces mirabili-
 ter differit.

Nondum clara metu; ciuemque interrogat omnem
 Occurrens cinis, rumorque per agmina serpit.
 Solis honore noui grati spectacula circi
 Antiqui sanxere patres, qui quattuor esse

Solis

Solis equos quadam rerum ratione putabant,
 Tempora continui signantes quattuor anni:
 In quorum specie, signis, numerisque, modisque
 Aurigas totidem, totidem posuere colores,
 Et fecere duas stadia in contraria partes,
 Ut sunt aestiuis brumalia frigora flammis.
 Nam viridis vernis campus ceu concolor herbis,
 Pinguis oliua, comis luxu nemus omne virescit,
 Aestatis roseus rubra sic veste resurgens,
 Ut nonnulla rubent ardenti poma colore.
 Autumnus ventus ferrugine diues & ostro
 Maturas uuas, maturas signat oliuas:
 Equiparans candore niues, hyemisque pruinam,
 Albicolor viridi socia coniungitur una.
 Ipse ingens circus, plenus ceu circulus anni,
 Clauditur in teretem longis anfractibus orbem,
 Amplectens geminas aequo discrimine metas,
 Et spacium media, qua se via pandit, arena.

* * * referam primas iunxisse quadrigas,
 Et currus armasse nouos, Pelopemque secundum
 In sociari venisse necem: praestantior alter
 Inuentus gener est plus sponsa iunctus amore.
 Hunc veterum primi ritum non rite colebant,
 Esse Deum Solem recta non mente putantes:
 Sed faëtor Solis postquam sub sole videri
 Se voluit, formamque Deus de virgine sumpsit
 Humani generis, tunc munere Solis adempto
 Principibus delatus horrox, munusque Latinis,
 Et iocunda noua Circonsia gaudia Roma.

¶ Huc omnes populi, pueri, iuuenesque, senesque
 * Dant agmina plausus, vox omnibus una,
 Mens eadem, nomen populis placet omnibus unum.
 Ales ut expositos cum phœnix innouat artus

Hæc aliquo
 modo pertur-
 bata videntur.

XVII.
 Dicit hic, quia
 primum qua-
 drigas iunxe-
 rit.

XVIII.
 Amore Iusti-
 niani pro ho-
 nore Iustini
 populus incl-
 tatur.
 * Carmen hoc
 ita legitur in
 exemplari.

*A busto recidua suo, concentus in unum,
 Stans animum spectat solem, solisque volucrum,
 Dum veniat, regemque nouum clamore salutant:
 Sic decus imperij sanctum, sic Iota resurgens
 Exortum est de fine suo, scniūque reponens
 Nominis & recti Iustino in principe vixit
 Iustinianus apex domini. Sic vulgus amore
 Vndique conueniens letarum more volucrum,
 Tu vincas Iustine, canunt: ingensque tumultus
 Crescit, & Augusta luctus discessit ab aula
 Latitia veniente noua. Vox excitat omnes.
 Omnia Iustino prabent elementa fauorem.
 Omnia congaudent. Omnes clamore vocati
 Conueniunt proceres: lux sacra palatia complet.
 Ipsum quinetiam * gaudere putares
 Corpus in Angelica mutatum morte figura.
 Signa dedit manifesta Deus, seque ipse probauit
 Iustino claram regni posuisse coronam.*

CORIPPI AFRICANI
 GRAMMATICI IN
 LAVDEM IVSTINI
 AVGVSTI MINORIS,
 LIBER SECVNDVS.

ROSCIDA purpureos aurora ostenderat ortus,
 Imperio sacrata Dei, dominisque iubebat
 Sumere concessum caelesti munere regnum.

*Ipsè autem procerum magnis oratibus actus
 Non primùm imperij regalia signa recepit,
 Ni sacrata prius supplex oracula poscens
 Effusis precibus Christo sua vota dicaret.
 Felicet Angelici pergens in limina templi
 Imposuit pia thura focis, cerâsque micantes
 Obtulit, & supplex lachrymis ita cœpit obortis.
 Omnipotens princeps, summi pater inclyte verbi,
 Lux aterna Deus, rerum formator & auctor,
 Cuius stelliferum fecit sapientia calum,
 Fundavit terram, vestivit floribus agros,
 Arboribus tribuit sua germina, vallibus herbas,
 Et cali liquidos formatrix condidit ignes
 Discernens à nocte diem, rutilisque comantem
 Ornavit Solem radiis, & cornua Luna
 Paulatim minui, paulatim crescere iussit:
 Formavit varias habitu distante figuras,
 Produxit pronis animalia cætera membris,
 Solum hominem rectum, quem mox ratione replevit,
 Viuificans siccum sacro spiramine lutum:
 Cuius subtracta costis ex omnibus una*

I.
 De conuentu
 & intentione
 p̄puli pro re-
 gno Iustini.

I I.
 Non prius Iu-
 stinus Sophia-
 que sumpserit
 imperiũ, quàm
 Dominum vo-
 tis precibusque
 exorarent.

Oratio Iustini
 pro adsumptis
 honoribus.

Perfecit

Perfecit factō similem, sociamque dicavit,
Hisque creaturam, claro est que subdita calo,
Subiectam fecit diuini iussio verbi:

Quas tibi persolui tanto pro munere grates
Paruus homo, immensi factus factoris imago?
En ego, parua creatura pars, subditus adsto
Ante oculos excelsæ tuos, tibi seruiō soli,
Atque meum submitto caput, cui flectitur uni
Omne genus, quem cuncta pauent, elementa tremiscunt:

forte permissa,
aut, que non ius-
sa: aut, & non-
quam iussa.

Quæq; vident homines, & non* que iussa videri,
Ante oculos sunt clara tuos, famulantur, adorant,
Et laudant factoris opus. Si scepra tenere
Me Romana iubet, soliumque ascendere patris:
Si tibi complacuit populos mihi credere tantos,
Velle tuum fac posse meum. Tu subuicis hostes,
Colla superborum, furiatæque pectora frangis.
Tu reges seruire facis: da posse volenti,
Vt faciam placitura tibi. Placere parenti
Orantis pia verba viri, genitûsque precanti
Annuat, & sanctus regnator spiritus inquit:
Vox arcana Dei gestis fit nota peractis,
Non fieret, nisi sancta Dei vox illa iuberet.

II.
Deprecatio e-
iusdem Iusti-
ni coniugis,
quam coram
Christi geni-
tricæ effundere
poëta decenter
enarrat.

Ipsa etiam summi consors castissima regni
Virginis & matris templum sublime petiuit,
Cuius adoratum limen feliciter intrans
Ante pios vultus expansis candida palmis
Constitit, & pronis supplex hac vultibus infit.
Virgo creatoris genitrix sanctissima mundi,
Excelsæ regina poli, specialiter una
Vera parens, & virgo manens sine semine patris:
Quam Deus elegit matrem sibi, credula verbum
Concipiens, nostram genuisti fœta salutem.
O pietas miranda Dei, dictæque tremenda,

Calorum

Calorum factor dominus Deus, unica patris
 Forma Dei, vera sese velamine carnis
 Induit, & serui formam de virgine sumpsit.
 Quos tibi, quos genito dignos soluemus honores
 Pro tantis benedicta bonis? Te gloria matrum,
 Auxiliúmque imploro tuum: te semper adorem,
 Te fatear dominam, seruatricémque nouarum
 Iustini rerum. Nostrum caput inclyta serua:
 Tutare imperium, vitam rege, perfice cœpta.
 Da bene dispositis procedant omnia nostris:
 Subde feras gentes: iusto mucrone superbi
 Depereant: vestro semper tutamine viuam.
 Plurima praterca verbis clementibus orans
 Oblatis ceris altam remeanit in aulam.

It sacrum comitata latus pulcherrima proles,
 Luce sua plenam qua possit vincere lunam,
 Equiparans humeris matrem: sic lucida cultu,
 Sic niueis formosa genis, similisque parenti.
 Igne micant oculi, nomen distabat & etas;
 Non tamen egregia distabat gratia forma:
 Arboris ut matris qua de radice propago
 Nascitur, & celsus caput erigit ardua ramis,
 Equiparatque nouis materna frondibus umbra:
 At mater* propriam florentem germine natam
 Gaudet habere parem, letasque adtollit in auras
 Felices ramos, & vertice despicit arua.

Comparatio.

forte, propria

Iam latus princeps diualia tecta subibat,
 Amplaque gaudentes implebant atria turba:
 Accelerant fidi, cura est ut cuique, ministri
 Obséquii præbere manus, promuntque feruntque
 Augustas vestes, pretiosaque cingula gemmis,
 Et capitis diademæ sacri. Cultu ipse priore
 Exiit, tantumque vno vestitus amictu

III.
 De apparatu
 vestium Augu-
 starum.

Consti-

Comparatio.

Constitit, & lumen membris regalibus auxit.
 Haud secus ut nubes, cum se rescindere densam,
 Cœperit, & calum monstrauerit æthra serenum,
 Ardentes radios mittit iubar, omnia viso
 Congaudent elementa die, mox erigit herba
 Molle caput, vernant segetes, & gramina crescunt,
 Ipsaque conspectis gradiuntur lumina terris.
 Hac est illa dies, lati dixere clientes,
 Quam pater ille bonus sancto prædixerat ore.
 Egre ditur, tunicæque pius inducitur artus
 Aurata se veste tegens, qua candidus omnis
 Enituit, lumenque dedit, fuscasque remouit
 Ætherica nondum prolata luce tenebras.
 Purpureo sura resonant fulgente cothurno,
 Cruræque puniceis induxit regia vinculis,
 Parthica Campano dederant qua tergora fuce,
 Qui solet edomitos victor calcare tyrannos
 Romanus princeps, & barbara colla domare,
 Sanguineis prælata rosis, laudata rubore,
 Lectæque pro sacris tactu mollissima plantis.
 Augustis solis hoc cultu competit uti,
 Sub quorum est pedibus regum cruor: omne profecto
 Mysterium certa rerum ratione probatur.
 Nobilibus gemmis, & cocto lucidus auro
 Balthæus effulgens lumbos præcinxit heriles.
 Substrictæque sinu vestis diuina pependit
 Poplite fusa tenuis, pretioso candida limbo.
 Casareos humeros ardenti murice texit
 Circumfusa chlamys, rutilo qua ornata metallo
 Principis exerta vincebat lumina dextra:
 Aurea iuncturas morsu præstrinxit adunco
 Fibula, & à summis gemma nituere catenis:
 Gemma, quas Getici felix victoria belli

Præbuit,

Præbuit, atque fauens dominis Rauenna reuexit,
 Quæsq; à Wandalica Belisarius attulit aula.
 Signa triumphorum, pie Iustiniane, tuorum
 Sospite Iustino, mundumque regente, manebunt;
 Amborum nomen per secula cuncta canetur:
 Narrabunt populi miracula vestra futuri.
 Armati manibus sacrati circulus auri
 Impositus collo imperium sublime dicitur:
 Quod faciens ter, ter dextram cum munere tendens,
 Augusti, Iustine, locum tibi confero, dixit.
 Ast ego, te iubeo, princeps ait, esse tribunum.
 Felix Armatus, primus qui verba loquentis
 Auduit, & primus solennia dona recepit.

Quattuor ingentem clypeis sublimis orbem
 Adtollunt lecti iuuenes, manibusque leuatus
 Ipse ministrorum supra stetit, ut sua rectus
 Littera, qua signo stab. li non flectitur unquam,
 Nominibus sacrata tribus: qui viribus aquis
 Imperium rexere suum. Genus omnibus unum,
 Sceptrum continuum, tempus inæ, iuncta potestas.
 Successu res acta suo est: Iam regna duorum
 In calis translata manent, nunc maximus orbis
 Communis benefactor adest, cui subdita reges
 Colla parant, noménque tremunt, & numen adorant.
 Adstitit in clypeo princeps fortissimus illo
 Solis habens specimen: lux altera fulsit ab urbe.
 Mirata est pariter geminos consurgere Soles
 Vna fauens eadémque dies: mea carmina, numen,
 Mensuram transgressa suam mirabere forsân,
 Quod dixi geminos pariter consurgere Soles:
 Nec vacuis verbis, nec inanibus acta figuris.
 Ore feras prolata meo, si dicta rependis.
 Mens iusti plus Sole nitet, non mergitur undis,

IIII.
 Iuxta priorum
 ritum Iustinus
 in regnum ad-
 tollitur.

Non

*Non cedit tenebris, non fusca obtexitur umbra:
Lux operum aeterno lucet splendore bonorum.*

V.
A Ioanne Pon-
tifice Iustinus
imperio conse-
cratur.

*Postquam cuncta videt ritu perfecta priorum
Pontificum summus, plenaque aetate venustus
Adstantem benedixit eum: calique potentem
Exorans dominum sacro diademate iussit
Augustum sancire caput, summoque coronam
Imponens apici feliciter * * *
Intonuit patrum subitus fragor, inde clientum
Clamores crescunt, clamoribus adsonat * aequor:
Laudibus innumeris regnantum nomina tollunt;
Iustino vitam tercentum vocibus optant:
Augusta totidem Sophia plebs tota reclamat.
Mille canunt laudes vocum discrimine mille:
Iustinum Sophiamque pares, duo lumina mundi
Esse ferunt: Regnate pares in sacula, dicunt.
Felices annos dominis felicibus orant.
Insonuit vox illa diu, tandemque quieuit.*

VI.
Quibus ver-
bis post acce-
ptum imperium
Iustinus adlo-
cutus est Sena-
tum.

*Ipsē coronatus solium conscendit auitum,
Atque crucis faciens signum venerabile sedit;
Erectaque manu, cuncto presente Senatu,
Ore pio hac orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus regnum nobis concessit auitum,
Et patrum diadema dedit, curasque regendi
Imposuit rerum genitor, quas ipse creauit.
Laudamus factoris opus, regemque tremendum
* Suscipimus, grates agimus, gratasque fatemur.
Ipsius est quodcumque sumus ratione probante
Et rerum certas * * **

forte Suspi-
cium,

*Pluribus ex membris animal componitur unum,
Sed caput est quod membra regit: Deus ergo creator
Componens hominem natus * * *
Omnibus ut membris caput imperet* atque regantur.*

forte ipsa

Coniuncta

Coniuncta est capiti Sapientia, corporis arcem,
 Qua retinens oculis speculetur membra serenis:
 Et quoscumque videt vigilantia lumine solers
 Peste laborantes subiecti corporis artus,
 Sanet, & infestos pellat medicamine morbos.
 Romanum imperium corpus bene ponitur unum,
 Compositum multis, quod fas est dicere, membris.
 Nos sumus ergo caput solidati corporis huius.
 Huic sacro capiti facta est Sapientia consors,
 Qua mihi commissum pariter regat inclyta mundum
 * sedens una: vos o mihi proxima membra,
 Conscripti patres, nostri spes maxima regni;
 Vos estis pectus, vos brachia verticis huius:
 Quorum consiliis, quorumque laboribus usa
 Publica res domuit gentes, & regna subegit.
 Summa regendarum cura est mihi credita rerum:
 At quia subiectum nostrum est disponere mundum,
 Nos etiam vobis curas committimus orbis:
 Adloquimur fidos, & vos hac voce monemus:
 Inprimis Deus est tota virtute colendus,
 Semper adorandus, semper metuendus, amandus,
 Omnia qui fecit pulchri miracula mundi.
 Nos imitatores factoris, & omnia dantis,
 In quantum natura valet, contendimus esse:
 Utq; Deus voluit, propriis caput impeto membris.
 Iustitiam populis generaliter omnibus equam,
 Et iuris servate modos, disponite plebes,
 Ut decet imperij veros disponere patres;
 Utq; pedes proprios, & membra minima fovete.
 Non minor est membris cura impendenda minutis:
 Obsequium pedibus natura lege videmus
 Admotas prabere manus, oculosque ministros
 Cernimus esse pedum, quibus interiora tuemur.

fortassis deest
hoc loco Sede.

Ante pedes planate vias, ne temnite partem,
Magnis officiis summisque laboribus apram,
Qua vehitur totum summo cum vertice corpus.
Qui pedibus rectis graditur, mala nulla veretur:
Non timet offensam, nescit via recta ruinam:

forte Quin nec

Qui* nec causa rei cultu est ornanda diurno.
Nullus vile putet, quod nouit corporis esse.

Sit censura patrum, sit disciplina per orbem:

Præuentur cades populorum, iurgia cessent,

Nullus ladendi pateat locus, usus iniquæ

Cesset auaritia, subiectis parcite nostris,

Colla superborum confringite, culpa nocentes

Puniat ipsa suos, seruentur iura quietis.

Huc aures, totamque viri deflectite mentem,

Quæq; sit ex dictis vestri spes, discite, nostris.

Comparatio.

Agricole sua rura colunt, cultuque diurno

Implorant fructus, & terram vomere findunt,

Diuiditurque bonis gratus labor ille colonis:

Pars scindit glebas, pars sulcis semina mandat,

Pars liquidas deducit aquas, hortosque virentes

Inrigat, ac tractis satiat pomaria riuis:

Nouit culta suos tellus ditare colonos.

Sic bene pro meritis donis Respublica ditat,

Terra velut pinguis, cuius spes magna Senatus

Hic floret virtute, fide, grauitate, rigore:

Hanc quicumque colunt, multum mercedis habebunt.

Quod fisci est, nullus rapiat: cognoscite fiscum,

Ventris habere locum, per quem omnia membra cibantur.

Venter alit corpus: fuerit si venter inanis,

Omnia deficiunt, tenuantur robore membra,

Et contracta rigent arenibus ossa medullis.

Omnibus sufficiunt sacra commodæ fisci,

Ex quibus est commune bonum; commune leuamen.

Tutetur

Tutetur fiscus iustorum nemine laeso:

Quae sua sunt capiat, quae sunt priuata relinquat.

Iustitiam colimus, iustos veneramur, amamus:

Hanc commendamus, hanc vos retinere iubemus.

Plurima sunt viuo nimium neglecta parente,

Vnde tot exhaustus contraxit debita fiscus,

Reddere quae miseris moti pietate paramus.

Quod minus ob senium factum, actumue parentis,

Tempore Iustini correctum gaudeat orbis.

Nulla fuit iam cura senis, iam frigidus omnis

Alterius vita solo feruebat amore:

In calum mens omnis erat, iam corporis huius

Inmemor hanc mundi faciem transisse putabat.

Et licet exhausti vacuarit commoda fisci,

Illa tamen sancti mecum est benedictio patris,

Quae totum reparare potest, & lapsa nouare.

Nec patimur quenquam sacratum ledere fiscum,

Nec ladi quenquam sinimus sub nomine fisci:

Utantur cuncti propriis, ac iure fruantur.

Hac postquam princeps tranquillo protulit ore,

Pronus adorauit laudans pia dicta Senatus,

Et summi clamor peruenit in astra fauoris.

Protinus in magni surgit fastigia circi,

Cerneret ut latos populos, plebemque moneret

Eloquij pietate sui. Tunc ordine longo

Incedunt summi proceres, fulgensque Senatus.

Ipsè inter primos vultu praclarus honoro,

Fratri in obsequium gaudens, Marcellus abibat;

Dispositorque nouus sacra Baduarius aula,

Successor soceri, factus mox cura palatii est.

His atas dispar, sed par votum atque voluntas:

Ambò patricij, dilecti principis ambò

Fulgebant geminis similes radiantibus astris,

VII.
Iustinus popu-
lum de emen-
datione operù
alloquitur.

Comparatio.

C 1

Astris,

Astris, quæ calum flamma meliore perornant,
Solâque prolato possunt cum Sole videri
Stellarum fugiente globo, quando omnia pallent.
Sydera, & adflatas ortum inbar aspiciunt herbas,
Atque operit nouus astra dies. Prænunciis ante
Signa dedit cursor posita de more lucerna:
Exoritur latum incunda per agmina murmur,
Intentos oculos ad sedem vulgus herilem.
Extulit adsurgens, quoniam plebs lata videre
Felicem dominum summo cupiebat amore.
Egreditur cum luce sua, frontemque serenam
Armanit sancti faciens signacula ligni:
Vtq; salutato terigit subsellia vulgo
Auratum scandens solium, sedemque paternam
Constructam plumis, pulchrisque tapetibus altam,
Aspexit lætus populos, vultuque modesto
Circumfusa videns plaudentum millia risit
Censuram seruans, & plebi gaudia donans.
Vt princeps folio subnixus sedit in alto,
Ingens lætitiæ sonuit fragor: aurea plebes
Tempora principibus centenis vocibus optant:
Iustino vitam partes utraque reclamant,
Augustæ Sophia votis quam pluribus orant.
Excitant plausus, studiorum gaudia surgunt,
Alternisque sibi respondent agmina dictis.
Emittunt dextras * pariterque remittunt:
Certatim toto vulgus micat undique circo,
Vt veniunt densæ manicis albentibus undæ:
Disponunt cantus, modulos & cantibus addunt:
Nunc simul erectis, pronis nunc ardua membris
Dant capita: accedunt pariter, pariterque recedunt:
Fertque, refertque globum moles condensâ virorum.
Exaltata putes placidis benefactibus curis

Comparatio.

Ludere

Ludere conifera frondosa cacumina syluae,
 Et flexis nutare comis, lentoque vicissim
 Vertice fecundos huc, illuc flectere ramos.
 Inde dato populi fecere silentia signo,
 Cunctaque clamosi tacuere sedilia circi.

Mollior ut ventis quotiens venit aura remotis,
 Fluctinagum pelagus, quod tempestate mouetur,
 Mansuetis planatur aquis, tunc solis honore
 Omnia clara silent tranquillis aquora ripis,
 Et clamor magnus populi, strepitusque quieuit.

Comparatio.

Diuinus princeps Augusta voce perorans
 Hac plebi mandata dedit: bene viuite cives,
 Tempus gaudendi est, gaudete, hilarisque manete:

VIII.
 Enarratio Iu-
 stini in fau-
 rem populi.

Contulit ista Deus, nullus sua gaudia turbet.
 Priuentur cades, studiorum iurgia cessent.
 Et iam post duros cunctis promitto labores:
 Otia sint plebi, nobis vigilantia solers.
 Tranquillam faciam securis ciuibus urbem;
 Nos curam vestri gerimus, nos vestra tuemur.
 Credite, non patitur seclorum secta meorum
 Iniustos seuire diu; componite mores,
 A furtis cohibete manus, cessate nocere.
 Discite iustitiam, legum praecepta tenete:
 Iustitiam quicumque facit, fora nulla timebit:
 Omnis erit index infimidabilis illi.
 Corripiet fontes iuris vigor, estote quieti.
 Si socium socius, si ciuem ciuis amabit,
 Non solum optati iubeo spectacula circi,
 Praemia sed populis, & maxima dona parabo.
 Ditabo plebes opibus, nomēque negatum
 Consulibus consul post tempora cuncta nouabo,
 Gaudeat ut totus Iustini munere mundus.
 Dona calendarum properant vicina mearum,

Vos vestris adstate locis, properate, parate,
 Promissaque die nostras sperate curules,
 Expauit gaudens inopino nomine vulgus
 Consulis audito: natus fragor, itque tumultus
 Per latos, ingens fremit undique murmur,
 Ingeminantque cauos dulci modulamine plausus.

V IIII.

Interea lati spoliant subsellia circi,
 Undique plorantum descendit turba virorum,
 Et positis totam chartis impleuit arenam,
 Ante ipsam domini sedem, largisque rigantes
 Ora viri lachrymis, & terra corpora dantes
 In facies cecidere suas: miserere, perimus,
 Insonuit vox magna diu: lege sacra parentis
 Syngrapha, de tantis rationem collige chartis:
 Jam seruis succurre tuis, nos nostra iubenti
 Credidimus domino. Vobis quis vestra regaret,
 Cum vestrum est, quod mundus habet? Scis, summe re-
 Publica quid vestro profint commercia fisco, (gentium,
 Unde tributa tuis succedent annua rebus,
 Deficiet si nostra manus? Tibi militat omne,
 Quod gerimus: nos, qua tua sunt, priuata vocamus,
 Vix nobis vita constant alimenta diurna
 Afflictis, qua longa dies, longoque labore
 Sors querit, paruosque cibos sub nocte reponit,
 Flere diu tantis lachrymis non passus acerbis
 Condoluit miserans, & se pietate subegit
 Legibus ultro suis. Aliena pecunia, dixit,
 Reddenda est. Viuus patri qui, substitit haeres,
 Thesuros fidis priuatos ferre ministris
 Imperat. Innumera mox aduenere caterua,
 Fortia contentis onerata brachia libris:
 Deposuere humeris, turma glomerantur in unum,
 Et totus fuso circum resplenduit auro.

Tunc

Tunc posita ratione palam, populoque vidente,
 Debita persoluit genitoris, cauta recepit.
 Gaudia quanta illic, quantus favor! undique latus
 Tollitur in calum populorum clamor ouantum.
 Mirantur proceres, mirantur talia plebes.
 Hinc rutili lucent chartis ardentibus ignes:
 Hinc radiat fuluum concertans ignibus aurum.
 Hinc chartas flammis subigunt, hinc pondere fusos
 Exequant solidos, & lancem pollice pulsant.
 Tunc sinibus plenis abeunt, quastuque laborant:
 Elatisque oculis pro vita principis orant.
 Largior inuentus* pater est, clementior idem;
 Qua virtute animi mentem calcavit habendi,
 Publica prinato * debita redderet auro,
 Sponte sua dominus seruis miseratus egenis.
 Priscorum hoc uno vicit nouus omnia facto
 Facta prius princeps (quamuis meliora sequantur)
 Hoc primum tamen omen erat, quod nullus auorum
 Augustos unquam cecinit fecisse priores.
 Hinc aliud pietatis opus tam grande secutum est:
 Pro uinctis flentes nupta venere maritis,
 Matres pro genitis (nescit seruare pudorem,
 Rebus in affluētis ingens dolor) immemor ibat,
 Turba sui sexus, cultu miserabilis ipso,
 Per medios populos. Postquam venere verendam
 Caesaris ante caram, cuncta sua pectora dure
 Inlidunt terra: Pius es, potes omnia, clamant,
 Cerne pius lachrymas, miserorum vincula solue:
 Matribus his natos, his nuptis redde maritos.
 Omnibus hac sit leta dies, tua gaudia princeps
 Nullus agat tristis: cunctorum crimina dele,
 Gaudeat ut latus miti te principe mundus.
 Hæc pius aspexit lachrymas, precibusque dolentum.

forte pater

*Annuat, & solui cunctos à crimine iussit
 More Dei: Deus est, cui verbo competit vno
 Iustificare malos, mediâque à morte leuare.
 Credite simpliciter, vox hac temeraria non est;
 Qui facit hoc, Deus est, Deus est in corde regentum.
 Principibus princeps quidquid Deus imperat, hoc est.
 Terrarum dominis Christus dedit omnia posse:
 Ille est omnipotens, hic omnipotentis imago.
 Plurima præterea solempni munere donans
 Dimissis populis arcem remeavit in altam.*

CORIPPI AFRICANI
 GRAMMATICI IN
 LAVDEM IVSTINI
 AVGVSTI MINORIS,
 LIBER TERTIVS.

I.
 More patrum
 Iustinus exor-
 nat funus de-
 cedentis auun-
 culi.

CONTIGIT vt princeps Augustus limina tecti,
 Quamquã festa dies sextam cõsumpserat horam,
 Non dulces epulas, non pocula grata petiuit,
 Ni patris primum sanâctum & venerabile corpus
 Ornatum exequiis tumulo mandaret opimis.
 Antefores iam * fuit, passimque per aulam
 Porticibus longis stabat cum plebe Senatus,
 Interius flentes famuli. vasa aurea mille,
 Mille columnarum species, argentea mille,
 Qua super impositis implebant atria ceris,
 Ordine cuncta suo patrum sic more parata:
 Triste ministerium * latam feriebat in aulam.
 Alta superpositis radiabant stramina gemmis,
 Tempore

foris latam.

Tempore quas prius Romana potentia cepit:
 Quas viridis Nerens, quas protulit Indica te llus,
 Et quas Memphitica Caesar perduxit ab aula:
 Quas supplex Cleopatra dedit, cum vincula fratris
 Frangeret, & rupto pallens custode veniret.
 Ex quibus aduersis cernebant fulgura mitti,
 Sed lumen non ignis erat; lux undique fulget.
 Aurea conspicui lustrans laquearia secti.
 Thura Sabaa cremant, flagrantia mella locatis
 Infundunt pateris, & odoro balsama succo.
 Centum alia species, unguentaque mira feruntur
 Tempus in aeternum sacrum seruantia corpus.
 Supremum patri talem^{*} celebrauit honorem.
 Augusto melior Iustinus Casare princeps.

fortè celebrat

Ut prius ingrediens corpus venerabile vidit,
 Incubuit lachrymans, atque oscula frigida caipit
 Diuini patris, verbisque dolentibus inquit.
 Nos stemus tristes, mentisque ardore dolemus;
 Tu pater Angelicas inter sanctissime turmas
 Latus abis, positoque Deum iam corpore cernis,
 Et fruere meliore die sub lumine Solis.
 Nos, cui^{*} nullus ait salue, pater inclyte salue,
 Aeternum pater alme vale. Non plura moratus
 Augustus nutu tolli sublime feretrum.

fortè nulla sa-
lu.

Imperat; & tota populus processit ab aula:
 Mastaque funereas accendunt agmina ceras:
 Omnis in exequias sexus conuenit & atas.
 Quis memorare potest tanta miracula pompe?
 Hinc lauitarum venerabilis ordo canentum,
 Virgineus tonat inde chorus; vox aethera pulsat;
 Funduntur lachryma ritu niuis, imbre madebant.
 Cunctorum vestes, proprioque in fonte natabant,
 Madentes oculi vultusque, sinusque rigabant.

Adtonita matres resolutis crinibus ibant:
 Ante fores alia, tectis sublimibus illa
 Implentes altas turba stipante fenestras.
 Quantum Hyperborei volucrum concentus in Istri
 Contrahitur ripis, gelidas quas linqvere terras
 Aspera cogit hyems glacie nivibusque coactis,
 Innumera glomerantur aues, stipantur in unum,
 Innectuntque moras, & flumina linqvere nolunt.
 Transitus ob causam multi pia thura cremabant:
 Undique currebat studio plebs mœsta videndi.
 Omnibus vnus amor, iustus dolor omnibus vnus
 Augebat lachrymas, & viso funere flebant,
 Donec Apostolici subeuntes atria templi
 Inclyta sacrato posuissent membra sepulcro,
 Quod* pius ipse sibi puro construxerat auro.

fortè pius

II.

Post luctum
 populi pristina
 lætitia & iu-
 cunditas.

Postquam facta quies, totam plebs lata per urbem
 Sacra coronatis ornavit mœnia tectis:
 Pratorum spoliatur honos, nemus omne refertum
 Frugibus, & glauca frondes rapiuntur oliua.
 Exornant postes, & arundine limina comunt,
 Festaque per cunctos tendunt velamina vicos.
 Ludere tunc iuuenes, & laudibus addere laudes
 Incipiunt, plaudunt pedibus, mollique reponunt,
 Crura gradu, mirisq; modis noua carmina flectunt:
 Iustinum, Sophiamque pios, duo lumina dicunt:
 Organa, pleetra, lyra totam insonnere per urbem.
 Mille voluptatum species, conuinia mille,
 Saltatus, risus, discursus, gaudia, plausus:
 Augustis vitam latis clamoribus optant.
 Post senium dicunt sese iuuenescere, mundus
 Gaudet, & antiqua repetit primordia forma.
 Ferrea nunc abeunt, atque aurea sacula surgunt
 Temporibus Iustine tuis, spes urbis & orbis,

Romani

Romani iubar imperij, decus: addita cunctis
 Retro principibus cuius sapientia victrix
 Obtinuit patrij fastigia maxima regni
 Ingeminant Sophia nomen, luménque secundum
 Hanc dicunt, carmenq, nouum cum plausibus addunt.

Interea latus sacra cum coninge princeps
 Cœperat Augusta felicia carpere mense
 Gaudia, regales epulas, & dulcia Bacchi
 Munera, qua Sarepta ferax, qua Gaza creatat,
 & Ascalon & latis dederat que Græca colonis:
 Quæue antiqua Tyros, que fertilis Africa mittit:
 Quæ Meroë, que Memphis habet, que cædida Cypros;
 Quæque ferunt veteres maturo robore vites,
 Quas manibus propriis Ithacus plantauit Vlyxes,
 Ar. e sub Ibalia Laertia lumina seruans,
 Nondum Troiani vitans discrimina belli:
 Quæque Methymnais expressit cultor ab vuis
 Pocula, que vitreo flagrabant plena Falerno,
 Prisca Palaestini miscentur dona Lyæi
 Alba colore niuis, blandoque leuissima gustu.
 Fusca dabant fuluo Risatica vna metallo,
 Quæ natura parit liquidi non indiga mellis:
 Et Garisai permiscem munus Iacchi.
 Cuncta quis expediet, dominis qua parturit orbis,
 Romano quæque est provincia subdita regno?
 Hæc magno luxu quanquam cumulata redundant,
 Temperie solita paruus cibus ore modesto
 Sumitur, & quantum capiat mens sobria potus
 Censura seruante modum. Cura ipsa regendi
 Clementisque animus præsumere parcus escas
 Iure facit, * potumque parum sapientia querit,
 Aurea purpureis apponunt fercula mensis
 Pondere gemmarum plus * grauiâ. Pictus ubique

III.
 Egregij appa-
 ratus imperia-
 lis conuiuij re-
 feruntur.

Sorte potus.

Insti-

*Iustinianus erat; dominis pictura placebat,
 Gaudebantque sui genitoris imagine visa.
 Felicis geniti veras ibi credere posses
 Sacras effigies, vinasque adstare putares.
 Ars & materies animas simul addere possunt,
 Addendi vitam nisi tu natura negares.
 Ingeniis hominum post mortem vivere famam
 Concessum est, clarum seruat sua gloria nomen.
 Ipse triumphorum per singula vasa suorum
 Barbarico historiam fieri mandauerat auro
 Tempore, quo captis iniecit vincla tyrannis
 Iustinianus, ovens quarto cum consule princeps
 Alta triumphali terret capitolia pompa.
 Sacris principibus iucunda fabula mensa
 De diuo genitore fuit: tum nomen honorum
 Inter delicias, & dulcia pocula summis
 Laudibus adtollunt, viuuntque per ora fatentur.
 Sic decessorem regnantem nullus amavit,
 Quanquam scepra patris natus successor haberet:
 Ante oculos geniti genitor dulcissimus omni
 Tempore semper erit, semperque in corde manebit.
 Postquam diuina sumpsere nouissima cœna
 Pocula, & excelsa siluerunt gaudia mensa,
 Contulerat qua prima dies, surrexit ab alto
 Latus uterque thoro, secretaque tecta petiuit:
 Sed non in segnes soluerunt pectora somnos,
 Inuigilant animi, quibus est pia cura regendi
 Tot latos populos, duros domitare tyrannos,
 Consiliis uti, causas disponere mundi.
 Maxima pro rerum que disposuere salute
 Admiranda magis, quam connumeranda fateri
 Humanum decet ingenium. Quis carmine digno
 Tot diuinarum miracula pandere rerum*

Sufficiat?

IIII.

De consum-
 matione con-
 iuij.

Sufficiat? Quibus hac verbis, qua laude reponat?
 Diva Augusta favens, sanctum & venerabile nomen,
 Immortale bonum, nostra sapientia lingua,
 Auspiciis hac sacro tuis: tua vota canentem
 Respice, & oranti clemens solatia prabe.

V.
 Exornatur Au-
 gusta domus
 regentis impe-
 rium.

forte saeclat,
 aut fremebat.

Septima gaudentem lux aurea viderat orbem,
 Expellens placido brumalia frigora verno;
 Omnia Sol oriens radiis melioribus afflans,
 Tranquillo gelidas tepescerat igne pruinas.
 Gaudebant elementa simul, mollique calebant,
 Temperie, votisque suis nova Roma* fiebat.
 Ornata est Augusta domus, iussuque regentis
 Acciti proceres omnes, scholaeque palati est
 Iussa suis adstare locis: iamque ordine certo
 Turba decanorum, cursorum, in rebus agentum.
 Cumque palatinis stans candida turba tribunis,
 Et protectorum numerus mandante magistro,
 Omnis sacrorum vis adfuit officiorum
 Ornatu vario, cultuque, habituque, modoque.
 Ingens excubitus, diuina palatia servans,
 Porticibus longis porta condensus ab ipsa
 Murorum in morem laevam, dextramque tegebat,
 Scuta sub erectis coniungens aurea pilis:
 Ense latus cincti, praestruiti crura cothurnis
 Adstabant celsi pariter, pariterque nitebant,
 Extantis latis humeris, durisque lacertis.
 Conifera veluti sacra inter flumina quercus,
 Per quas blanda fluens rauco sonat vnda susurro,
 Condensam faciunt frondoso robore sylvam,
 Excluduntque diem ramis, intonsaque lata
 Attollunt capita, & vertice sydera pulsan.
 Et laeva, dextraque acies adstare videres,
 Multaque ancipites splendescere luce bipennes,

Comparatio.

Terri-

Terribiles, ætate pares. Imitatur Olympum
 Officiis Augusta domus, sic omnia clara,
 Sic numeris bene compta suis, ita luce corusca:

Comparatio.

Aurea conuexi veluti rutilantia cali
 Sydera mensura, numeris, & pondere cursus
 Perficiunt librata suo, stabilique recessu
 Firma manent, unumq; inbar super omnia fulget:
 Omnia succumbunt flammis melioribus astra,
 Et quo tecta latent regis pascuntur ab igne.
 Hac se magnarum Romana potentia rerum
 Lege tenens, medias inter super omnia gentes
 Regna micat, claro tantum uni subdita celo.

VI.

Pulchritudo
 palatii Cōstan-
 tinopolitani
 laudatur.

Atria pralargis extant altissima tectis,
 Sole metallorum splendentia, mira paratu,
 Et facie plus mira loci, cultuque superba.
 Nobilitat medios sedes Augusta penates,
 Quattuor eximius circumuallata columnis:
 Quas super ex liquido prefulgens cymbius auro
 Immodico, similans conuexi climata cali,
 Immortale caput, soliumque sedentis obumbrat
 Ornatum gemmis auroque, ostroque superbum.
 Quattuor in sese nexos curuauerat arcus,
 Par leuam dextramque tenens victoria partem
 Altius erectis pendebat in aere pennis,
 Laurigeram gestans dextra fulgente coronam.
 Mira panimentis, stratisque tapetibus ampla
 Planicies, longoque sedilia compta tenore.
 Clara superpositis ornabant atria velis:
 Vela tegunt postes: custodes ardua seruant,
 Limina, & indignis intrare volentibus obstant.
 Condusi numeris, fastu, nutuque tremendi.
 Postquam dispositis ornata palatia turmis
 Officia explerunt, adytis radianit ab imis

Incluta

Inclyta lux, & consistoria tota replent.
 Egreditur princeps magno comitante senatu:
 Adfuit obsequio castorum turba virorum,
 Illis summa fides, & plena licentia sacris
 Deservire locis, atque aurea fulcra parare,
 Regales mensus epulis onerare supernis,
 Conseruare domum, sanctumque intrare cubile,
 Internas munire fores, vestesque parare.
 Armiger interea, domini vestigia lustrans,
 Eminent excelsus super omnia vertice Narses
 Agmina, & Augustam cultu prae fulgurat aulam
 Comptus caesare, formaeque insignis, & ore.
 Aureus omnis erat, cultuque, habituque modestus,
 Et morum probitate placens, virtute verendus,
 Fulmineus, cautus, vigilans noctesque diesque
 Pro rerum dominis, & honora luce coruscus,
 Matutina micans ut calo stella sereno
 Auratis radiis argentea sydera vincit,
 Vicinumque diem claro praeannunciat igne.
 Ut laevis princeps solum conscendit in altum,
 Membraeque purpurea praecelsus veste locanit,
 Legatos Auarum iussos intrare magister
 Ante fores primus diuina nunciat aula,
 Orantes sese vestigia sacra videre
 Clementis domini: quos voce & mente benignus
 Imperat admitti. Miratur Barbara pubes
 Ingressus primos, immensaque atria lustrans
 Ingentes adstare viros, scuta aurea cernunt:
 Pilaque suspiciunt alto splendentia ferro
 Aurea, & auratos conos, cristasque rubentes:
 Horrescunt lanceas, saevaque instare secures:
 Cateraque egregie spectant miracula pompa,
 Et credunt aliud Romana palatia calum.

Comparatio.

VII.

Legatos Auarum sibi iustitiam impetrat presentari.

Spectari

Comparatio.

Spectari gaudent, hilarésque intrare videri:
 Non secus Hircana quoties spectacula tygres
 Dat populis noua Roma suis ductore magistro
 Non solita feritate fremunt, sed margine toto
 Intrant es plenum populorum millia circum
 Suspiciunt, magnoque metu mitescere discunt,
 Deponunt rabiem, gaudent fera vincla subire,
 Per medios intrare locos, ipsumque superba
 Quod spectentur amant, caueam, turbasq. fauentes,
 Lustrant, & prouisiolum regnantis adorant.
 Verum ut contracto patuerunt intima velo
 Ostia, & aurati micuerunt atria tecti,
 Casareumque caput diademate fulgere sacro
 Ter gazis suspexit Anar, ter poplite flexo
 Pronus adorauit, terraq. adfixus inhaesit.
 Hunc Auares alij simili terrore secuti
 In facies cecidere suas, stratosque tapetas
 Fronte terunt, longisque implent spaciofa capillis
 Atria, & Augustam membris immanibus aulam.
 Ut clemens princeps legatos surgere iussit,
 Officia stratos iussu monituque iubentis
 Erexere viros: Quod poscitis, ore sereno
 Clementer regnator ait, memorate, docete,
 Et vestri regis qua sit legatio, ferte.
 Hac postquam princeps tranquilla voce profatus,
 Crudus & asper Anar dictis sic coepit acerbi:
 Rex Anarum Cagan, debellans intima mundi,
 Famosos stravit magna virtute tyrannos,
 Innumeros populos, & fortia regna subegit.
 Cuius Threicium potis est exercitus Hebrum
 Exhausto siccare lacu, fluiumque bibendo
 Nudare, & nondum * plenè satiatus abire.
 Quem Persa timuere feri, genibusque minantis

al. potu

Admo-

Admouere manus, pacem meruere precando.

**Ni fieret, frustra celsis Babylonia muris
Cincta foret,* dominos humeris nunc ferre parata.
Rupimus Euphratem, gelidos superauimus amnes,
*Hybernásque niues, cursus qua franat aquarum
Frigus, & omnigenis fit durior vnda metallis.
Vidimus* extensos vitrea testudine* postes,
Stagna, lacus, fluuiósque super, fontesque iacere
In silicis morem, vel strata marmore terra:
Cognatos latices laticum* concreta tegebant.
Plaustra super solidas stridentia duximus undas:
Illic voluentum vestigia nulla rotarum
Area, nec solitos labens dedit orbita sulcos,
Nec fragilis potuit crySTALLI forma noceri
Prae solido stringente gelu: fremitúsque sonorum
Cornipedum liquidos ceu terram ungula campos.
Insanum voluens strepitum calcavimus* Imorem.
Inimus in fluctus sicco pede, praeiuit amplas
Nix spaciofa vias: praeduris gentibus acre
Intulimus bellum, pars altera castra locauit.
Miscuimus pugnas, munitas cepimus vrbes,
Firmaque disruptis deiecimus oppida muris.
Nunc ripas Scythici victor rex contigit Istri,
Densaque per latos figens tentoria campos,
Ad tua nos princeps hac splendida moenia misit:
Annua praelargi patris solatia vestri
Sumere tempus adest. Sanctus quae praeiuit ille,
Vos etiam praeberere decet, si foedera pacis
Intemerata tibi; si manus pacta manere,
Debita quarenti transmittite munera regi.
Talia iactantem, nulla commotus in ira
Tranquillus princeps, oculis pietate serenis
Aspexit iuuenem, placidoque hac edidit ore.*

al. Ne forte ex-
celsis frustra
al. dominósque
Auares nunc pa-
tria ferret.

al. didist dominos
patiens ferre.

al. Hybernos cur-
sus quando ra-
franat.

*al. postes,
al. & sectos

al. cum crassa te-
gebat.

al. Imbrum,
vel Ebrum.

D

Quan-

Quantum est legatis concessa licentia fandi,
 Tantum legatos animo decet esse modesto,
 Et vita probitate graues, quique ordine possint,
 Scire locis humiles quibus, & quibus ora superbi
 Expediant, nostramque petant quod mitiget iram,
 Prospiciantque sua poscentes fœdera vite.

Quod tua ventosis inflata superbia verbis
 Iactitat, ignavae mentis deformia nudat.

Quid profugos laudas, famaque adtollis inani
 Extorrem populum? Qua fortia regna subegit?
 Effera gens Anarum proprias defendere terras
 Non potuit, sedesque suas fugitina reliquit.

al. ignavis

Tu velut * ignarus falsis rumoribus audes
 Vana loqui, turpique dolo noua somnia fingis.

Quod tibi nunc visum est vestro adsignare labori,
 Militibus nostris ludo solet esse diurno.

Hoc studium dominis, ea sunt sua serua seruis:
 Sanctum hoc imperium toto sic floruit orbe
 Bella gerens, pacemque tuens. Nos more parentum
 Pacem diligimus, nunquam fera bella timemus.

Pax est subiectis, pereunt per bella superbi.
 Parcimus innocuis, fonti non parcimus vlli.

Res Romana Dei est, terrenis non eget armis,
 Jure pio viuunt, bellum non ingerit ultro,
 Suscipit illatum, vel si seruire negabunt

Ingrata gentes; primum tamen admonet hostes
 More gubernandi: monitus qui suscipit istos
 Viuit, & à nobis meritos expectat honores.

Quisquis amat pacem, tutus sub pace manebit:
 Et qui bella volunt, bellorum clade peribunt.

Gens, quacumque ausa est Romana laceffere signa,
 Horruiit extinctas inopino fulmine turmas,
 Innumeros cecidisse suos, regesque superbos

a. p. d.

Vidit

Vidit * per nostros humiles, factosque triumphos.
 Ergo signa meis Cagan contraria signis
 Ferre parat; lituosque mihi,* campumque minatur
 Gens Auarum, ni pacta damus? Terrore putatis
 Id nostrum fecisse patrem, miseratus egenis
 Et profugis quod dona dedit? Pietate regendi
 Hoc facimus,* gratisque dari pronisa iubemus.
 Nostra manus larga est, non prodiga, perdere nescit:
 Iure suus dispensat opes, quo continet orbem:
 Sponte damus dignis, indignis sponte negamus.
 Tu numeros numeris, & vires viribus audes
 Exequare meis? nostris non fidimus armis,
 Quamquam ductores, numeri, fortesque tribuni,
 Subiecti reges, & gentes rebus abundant,
 Quot calum guttas mittit, quot littus arenas.
 Quod superest, unumque meum speciale leuamen,
 Imperij Deus est virtus & gloria nostri,
 A quo certa salus, sceptrum datur, atque potestas:
 Qui populos clemens super omnia regna Latinos
 Constituit, pacemque suam commendat amari.
 Cuius spe fruimur, cuius virtute superbos
 Deicimus, cuius * populos pietate tuemur.
 Qui nostros auget mira virtute triumphos;
 Ipsius laudamus opus, solumque timeamus.
 Hunc unum colimus * regem, dominumque fatemur.
 Cognoscant Auares, quoniam Deus * omnium hic est.
 Fastus non patimur; gentes seruire volentes
 Suscipimus,* donisque humiles & honore leuamus.
 Quisque * suas mensuret opes, viresque suorum,
 Cum queis bella gerat; sub qua spe sumpserit arma.
 * Diuino sibimet plus consulat, unde peratur
 Auxilium, poterint si numina vana potentem
 Oppugnare Deum; si * possunt sponte venire

al. sub nostris
humiles, fractosque triumphos.

al. campos

alias, grate

al. populum,

al. rerum,

fortassis, omnibus.

al. donis, humi-

lesque in honore.

* al. suam mensuret opem,

* fortassis, Diuinos sui nec plus

al. possint

Per sculpti lapides, surda mutaque figura,
 Monstraq³, qua variis extant conflata metallis.
 Si calo tellus bellum mouet, arma feretis

Vos armis aduersa meis? Si Barbare nescis,
 Quid virtus Romana potest, antiqua require,

Que proauis, patres, & aui potuere Latini?

Quid noster senior potuit pater, inscie disce?

*fortassis quo

Sub * qua Wandalici ceciderunt strage tyranni,

Edomitique Geta, pubes Alamannica, Franci,

Totque alia gentes, famosaque regna per orbem

Ardua sub nostris stectentia colla triumphis

Suscepere iugum, mentes, animosque dedere

Seruitio, nobisque manent ex hoste fideles.

al. Scaldor

En * Scultor nostra seruire paratus in aula

Legatos nobis, & plurima munera mittit.

Quos contra ingratos defendimus, arma paramus.

al. Obstramus

* Optamus dominis, profugis damus ostia seruis?

Legibus hoc nostris non conuenit, arguo factum:

Indignis prebemus opem, Caganque timeri

Se putat, & bello mea signa lacescere tentat?

Ite licet; campos, acies & castra parate,

Signorumque duces certos sperate meorum.

Contremuit stupefactus Auar, magnoque timore

Dirigit, siccis vox humida faucibus hesit,

Turbatusque malis Augusta ab sede recessit.

Cetera, consiliis qua princeps prouidus altis

Disposuit, verbis fateor comprehendere nullus

Sufficit, & pleni tenor est in sine libelli.

Hac dilata parum non pretereunda relinquo

Quaque suis aptare locis, rerumque fauorem

In quantum potis est deuota mente notabo.

CORIPPI AFRICANI
 GRAMMATICI IN
 LAUDEM IVSTINI
 AVGVSTI MINORIS,
 LIBER QVARTVS.

IAM vicina dies spectandi consulis omnes
 Urgebat turmas arcus statione replere,
 Et loca, quæ populis præfectus deputat urbis,
 Consultor legum, libertatisque tuende
 Dispositor, iusti vindex, corrector iniqui
 Censuram gravitate regens, multoque rigore
 Terribilis, mitique magis pietate tremendus.
 Tunc partes munire suas, spaciūnque parare
 Accelerant: mediōque fori, qua diuite dextra
 Egrediens princeps sacra trabeatus ab aula,
 Diuitias vulgo solenni munere donans,
 More nūis sparsurus erat, noua fabrica surgit.
 Turbatur tota lignorum venditor vrbe
 Emptorum numero, studio ruit agmen emendi:
 Robora sylvarum tunc plaustra gementia ducunt,
 Magnis ponderibus tractu stridente rotarum.
 Explicita moles; nec sufficit arida tantum
 Ligni materies; ratibus tunc ire per vrbes
 Finitimas, ferro virides succidere syluas.
 Rarefcunt luci, campi spoliantur opaci,
 Arboribus ferrum sedit; gemit undique fessus
 Concisor nemorum, crebrisque securibus ictus
 Congeminant, nidis volucres fugere relictis.
 Horrescunt sua lustra fera, du'césque latebras

L.
 De expectatione & opere,
 vbi Iustini munere populi
 præparantur.

*Linquunt; concussa penitus tremuere caeuerna,
 Immisâmq; timent tenebrosa cubilia lucem.
 Densa per antiquas discurrunt agmina syluas*

Comparatio.

*More apum, quas ver tepidum noua condere castra,
 Et munire fauos ceris iubet aethere captos,
 Densa per herbosos errant examina campos,
 Floribus insidunt variis, roremque madentem
 Ore legunt, onerantque humeros, cerasque liquentes
 Conficiunt, dulcesque lares in pumice figunt,
 Incumbunt operi, gratisque laboribus instant.
 Protinus omnigeni caduntur robora ligni
 Quaeque suis aptanda locis; durissima costus,
 Mollia dant tabulas. Quadrata casa bipenni
 Fraxinus, & crebris cadit ictibus ardua pinus.
 Tunc fagi dulces, & succo taxus amaro,
 Illicaeque traves fortesque, & pallida buxus,
 Pulchra magis pallore suo, cecidere securi
 Antiqua quercus, & amicta vitibus ulmi,
 Cedrus olens, solidum nunquamque natabile robur,
 Esculus, alnus, acer, terebinthus, populus, ornus.
 In tenues tabulas abies montana secatur:
 Iuniperi, tiliâque leues, & odora cupressus.
 Mille secant in frustra traves, tonat aethere pulsans
 Malleus, & tracta strident scabredine serra,
 Curuaque percusso longè sonat ascia ligno.
 Tanta nec Inachides secuerunt robora plebes,
 Armatas classes ratibus cum mille pararent.
 Illa prius lata spectacula praeiuit urbi
 Fabrica. Mirantur populi, studioque videndi
 Omnis concurrrens sexus veniebat & atas.
 Roboribus flexis teretes curuauerat arcus
 Artificum pradocta manus, trabibusque cauatis
 Adfigens tabulas pendentes struxerat ades,*

Quat-

Quattuor informans molem stationibus unam.
 Buxea populeis aptans capitella columnis,
 Materiaque ipsa bases firmauerat imas.
 Omnia roboribus sternunt loca plana politis,
 Coniungunt tabulas, & ferri nexibus arctant:
 Qua pondus, strepitusque virum, motusque fauentis
 Ferre queant populi. Cunctorum terga locorum,
 Alternumque latus conclusit sectile lignum,
 Undique munimen, decus, & tutamina prabens.
 Disposuere gradus, quis staret in ordine longo
 Diuisum in turmas, atque in sua corpora vulgus,
 Possset & exertas ad munera tendere palmas,
 Liberius spectare oculis, manibusque fauere,
 Et donis aptare sinus, que plurima consul
 In plebes missurus erat, palmasque capaces
 Tendere, quo veniens late pluat aureus imber.

Ut labor artificum perfecta mole quieuit,
 Atque operis tanti nituit decus, omnia late,
 Qua modo lignorum squallebant fragmine, mundant,
 Exornantque locos, & festa fronde coronant,
 Partes quique suas: fixis tabulata virebant
 Palmarum ramis, & amica pacis oliua.
 Cuncta triumphalis pendentia culmina laurus
 Comit, & amplectens foliis felicibus ambit.
 Quos illic ludos, qua feria vulgus habebat?
 Ludere nunc alios, alios spectare videres,
 Mille voluptatum species. Velamina tendunt,
 Ut loca quaque decent; ut plus mirentur, obumbrant:
 Quod vulgo est, vile est: quidquid lateet, extat honorum;
 Quodque magis tegitur, pretij maioris habetur.
 Tunc interclusos nulli transire sub arcus
 Concessum est, cunctis medio via lata *patere.

Lux octaua nouo nascentis lumine Christi

*forte patebas.
 II.
 De consulatu
 Iustini, in quo
 primū Senatores
 ditau sunt.

In se voluentis vestigia flexerat anni;
 More suo currens totum compleuerat orbem
 Circulus alterius referens de fine dierum
 Principium, teretemque rotam nouus ordine mensuram
 Urgebat numerus, totum qua voluitur auum,
 Et finit sine fine dies. Iubar axe sereno
 Emicuit, votisque pie sese obtulit orbi,
 Letificans cunctas felici lumine terras.
 Clara coruscantem lux hauserat altera lucem,
 Cum terris gaudente polo prodibat uterque
 Sol radians, & consul ouans, noua Roma nitebat,
 Certabantque ipso incunda palatia celo.
 Dona Kalendarum, quorum est ea cura, parabant
 Officia, & turmis implent felicibus aulam.
 Conuectant rutilum sportisque capacibus aurum,
 Adcumulant, onerantque locos, quibus altior ipsa
 Sella triumphalis firma statione locata
 Iam fuerat, nondum claro tunc consule plena.
 Hinc vetus argentum formas, speciesque nouatum
 In varias, pressum titulis, sculptumque figuris
 Excelsis portant humeris, magnisque laborant
 Ponderibus, cistaeque graues funduntur in unum:
 Vtraque materies in magnos surgit acervos.
 Aedibus in magnis miro constructa paratu
 Extabat sedes, auro gemmisque superba,
 Lumen habens sine sole suum: lustratque propinquos
 Gemmarum natura locos, rerumque colores
 Mutans, & Phoebi radios fulgentis obumbrans.
 Miscentur teretes quadris, viridantibus albæ:
 Chrysolithi miraeque micant, flammisque pyropos
 Afflans, & propria depellens luce tenebras.
 Hanc prius, in media quam Sol precederet aula,
 Auratis gradibus sacrisque tapetibus altam

Conscendit princeps trabea succinctus auita,
 Regalem ditans augusta fronte coronam;
 Censuramque piam seruans grauitate resedit,
 Cesareos augens habitus, ritusque Gabinos:
 Cuius id aspiciens radiabat purpura gemmis,
 Vincens luce diem, plus maiestate sedentis
 Lucidior, meliorque sui: primūmque Senatus
 Pronus adorauit, vincas Iustine, perorans:
 Consule te felix, te principe floreat orbis:
 Salue Augustorum numeri non ordine prime,
 Sed meriti, largitor opum, largitor honorum,
 Libertatis apex, mundi caput, unica virtus,
 Et rerum manifesta salus, reparator opimi
 Nominis. Antiqui redeunt nona sacula fasti,
 Augusti primum renouasti Caesaris auum:
 Clarius est, meliusque tuum: tua gaudia tecum:
 Hinc vester primus feliciter excipit annus,
 Votaque plura tuis celebret nona Roma triumphis.
 Inde Senatorum sacro recitantur ab albo
 Nomina, conscripti patres: qua voce citati
 Accedunt hilares, subeuntque altissima sedis
 Culmina: pratendunt dextras, & premia sumunt,
 Consulis, & mundi domini; donisque superbi
 Fuluo plena ferunt argentea vasa metallo.
 Qualia fecundi connectant munera campi
 Agricola, cum prata virent, plenisque canistris
 Lilia cana ferunt, mediūmque intermicat aurum,
 Floris odoriferi: primordia fertilis anni
 Ferre domum gaudent, postesque & limina comunt,
 Et sua placandis nectant donaria templis.
 Tunc oratorum gemina facundia lingua
 Egregias cecinit solenni munere laudes
 Consulis Augusti: dignis fortuna fauorem

Comparatio.

D S

Præbuit,

Præbuit, & iustis successit gratia dictis:
 O fortunati, quibus est ex rebus abundans
 Laudum materies: quid non laudabile dicunt,
 Qui vitam tanti, qui principis acta reponunt?
 Quis fuit ille fragor, tantus fauor unde repertus?
 Tot laudatorum numerus? Quibus artibus vsi,
 Et quibus ingeniis? Quanto conamine nisi
 Tunc phaleris phaleras, & laudibus addere laudes?
 Non potuere tamen sancta miracula vite
 Ordinibus numerare suis; diuina referre
 Nec virtus hominum, nec sensus sufficit ullus.
 Fontis Niliaci si quisquam aut hauriat undas,
 Et bibat, aut bubulis riuos inducat arenis,
 Ipse quidem satietur aquis, satiantur & agri;
 Sic quos ille rigat, fontes & flumina replet,
 Et præbet largas haurire volentibus undas.
 Que circa dominos aptamus vota, probamus;
 Dum canimus, colimusque pios, veneramur ouantes:
 Quos dum laudamus, laudem de laude meremur,
 Et fruimur maiore bono: nam diua propago
 Humane nil laudis eget, sed vota clientum
 Pensat, deuotosque sibi pietate coronat.
 Fertilis hic Augusta manus, felixque videri
 Plus voluit, nullumque suo præferre fauori.
 Namque illos donis conscriptis patribus equos
 Esse dedit, cum distet honor: vigilantia noctis
 Hoc meruit, charisque fauens sapientia musis.
 Doctior est princeps, nouit quod littera rerum,
 Pars magna est, magnusque labor scribentibus instet.
 Protinus officiis summam tutantibus aulam,
 Ordinibus propriis, & prisco more notatis,
 Per scholas, turmasque vocans, pia præmia gaudens
 Præbuit, & fidos opibus ditauit alumnos

Comparatio.

Pro me-

Pro meritis, gradibusque suis. Idem inclytus omnes
 Nutrierat, vniúque etiam genitore regebat.
 Natus in imperio, media nutritus in aula
 Inter alumnorum numeros, catúsque fideles.
 Nomina cunctorum, cunctorum nouerat actus;
 Omnes mitis amans, omnes pietate paterna
 Semper alens, semperque monens, ritúque regendi
 Continet ipse suos, nutritque, fouétque clientes:
 Prouidus ut pastor, longo qui tempore tauros,
 Lanigerósque greges herbosis pascit in agris,
 Omnia, que posuit, taurorum nomina nouit;
 Crescere dilectum gaudet pecus, intrat ouile,
 Discernit teneros, & in unum congregat agnos
 Nomina nota vocans: audita voce sequuntur,
 Agnoscunt dominum, pulsantque balatibus anras,
 Atque auidi sumunt virides, quas attulit, herbas.

Comparatio.

III.

De multitudine populi aduentum principis expectantis.

*forte Serica.

Interea populus totas compleuerat ades,
 Ornatas nexis diuersa ex fronde coronis.
 *Syrica per cunctas pendebant vela columbas;
 Perque arcus, vicósque omnes adstabat utraque
 Parte fauens vulgus, palmásque, sinúsque parabat.
 Consulis aduentum summa tardantis in aula
 Expectant, pendéntque moras, causásque morarum.
 Inquirunt, oculosque omnes ad regia tollunt
 Limina, processúmque Augusti consulis optant.
 Haud secus, ut Libyci terra sitiante coloni
 Nubila *suscipiunt, moto cum fulgura calo
 Prima micat, crebróq. tonans Notus implicat athram,
 Ruricolúm siccos discurrit turba per agros
 Spe pluuia, mundántque locos, aditúsque viarum.
 Librant, & cursus omnes moderantur aquarum,
 Vnde fluant liquidi per prata virentia riuí:
 Cogit dura sitis, cumulosque arentis arena

Comparatio.

forte suscipiunt.

Obii-

Obiciunt, pinguisque soli declinia claudunt.
 Postquam opibus fidos consul d' tavit alumnos,
 Augusto nutu cunctos incedere iussit,
 Ut populis pia dona daret: precepta faceffunt,
 Tollitur in magnum diuialis sella triumphum,
 Mille ministrorum manibus, gratoque labori
 Submitunt humeros, & loris fortibus aptant,
 Electi iuuenes, atas quibus omnibus una,
 Par habitus, par forma fuit, vestisque rubebat.
 Concolor, atque auro lucebant cingula mundo.
 Incessit letus praclara in veste Senatus,
 Pars trabeis, pars compta togis, ut cuique probatus
 Ordo locum, cultumque dabat: diuina sequuntur
 Officia, & primis praeo clamoribus instat.

forte illis

Omni^{bus} imperitans * sectis precedere turmis.
 Incedunt dense mixto lictore cohortes:
 Hinc armata manus dextram, laeuamque ruetur
 Caesarei lateris, clypeis pia terga tegebat
 Ingens excubitus, protectorumque phalanges
 Fulgebant rutilo pilis splendentibus auro.
 Ipse autem consul sacro diademate fulgens
 Ornatus trabea, gemmisque, ostroque nitebat.

forte patens

Ore, humerisque potens, & sacri luminis instar
 Illius aspectus gemmas vincebat, & aurum,
 Angelicis oculis exaequans sydera cali.
 Contigit ut sacra felicia limina porta,
 Tramite qua recto mediam via ducit in urbem,
 Terruit incessu populos, oculisque refulsit

Comparatio.

Qualis ab Oceani liquidis Sol aureus undis
 Splendentes mittit radios, rutilusque serenum
 Fundit ubique diem, mundumque inluminat omnem
 Lucis honore sua. Viso tunc consule plebes
 Plausibus adsurgunt, & voces vocibus addunt:

Sic

Sic bene, quasitas ut pullis porrigat escas,
 Matris hirundo redit, postquam sua tecta videndum
 Garrula per patulas fuerit delata fenestras,
 Matris in aduentum nido consurgit ab omni
 Turba loquax, flagitantque cibos, fidaque parentis
 Oribus ora petunt, & apertis faucibus adstant:
 Illa sed impendens n. dum circumspicit omnem,
 Distribuitque pias, ut cunctos nutriat, escas.

Sauferat Augustus Soph: a cognomine templum,
 Roman. m princeps cum Iustinianu habereet
 Imperium, Christoque uouens sua vota dicarat
 Mens Augusta, reor, iam non ignara futuri,
 Aut magis ignarum recto Deo ordine ducit
 Ante futurorum qua sunt arcana bonorum
 Auspiciis sacrare piis. Theodora regibat
 Tempore, quo sacram fundauit conditor arcem,
 Et Sophia nomen nondum regnantis habere
 Arx meruit: sceptri fuerant ea signa futuri.
 Ingens mysterium, magna quod mole latebat,
 Perfectum patefecit opus: via lucida nostris
 Nunc facta est oculis: manifesta luce videmus
 Olim promissum caelesti munere regnum
 Iustino Sophiæque piis, patuitque quod ante
 Clausum erat, & nullis ve! amen visibus obstat,
 Rem Sophia dignam certo Sapientia fecit:
 Instituit pu!chrum, solidauit robore templum,
 Cœpit, perfecit, doni!que ornauit, & auxit.
 Iam Salomoniaci sicut descriptio templi,
 Cedant cunctorum miracula nota locorum:
 Inclyta praeclarum duo sunt imitantia calum
 Consilio fundata Dei, venerabile templum,
 Et Sophianarum splendentia tecta nouarum,
 Principis est hac aula Dei: Deus illud utrumque

Glori-

IIII.
 Sanctæ Sophiæ
 basilicam ope-
 re mitico
 prædicat in-
 itauratiam.

Glorificauit opus, sed maiestatis honore
 Plus templum terroris habet: namque* ibi probatur
 Quam sit ubique Deus praesens, simul omnia complens
 Internis oculis. Illic pia cernitur esse
 Indiuisa manens patris genitique potestas:
 Spiritus & sanctus substantia creditur una.
 Tres sunt persona, subsistunt, nomina fulgent:
 Utq; pater Deus est, genitus Deus aequus honore,
 Spiritus & sanctus pariter Deus. Ex tribus una,
 E caelo veniens mundi persona redemptrix,
 Humani generis formam de virgine sumpsit.
 Sponte sua venit, factorque & conditor orbis
 Factus homo est, verusque Deus non destitit esse:
 Natus non factus: plenum de lumine lumen:
 Vna in naturis extans persona duabus
 Consimilis deitate patris* omnique profecto
 Consimilis: sine peccato peccata relaxans,
 Plurima per populum faciens miracula Christus.
 Calcauit mortem moriens, vitamque resurgens
 Vita dedit cunctis in se credentibus ipse:
 In caelum ascendens a dextris sedit honori
 Aequani patris, iudex venturus in orbem,
 Et regnum sine fine tenens. Hunc mente fideli
 Regnator Iustinus amans, trabeatus ab aula
 Egrediens, templum primus sublime petiuit,
 Atque Deo grates solita pietate peregit.
 Plurima votorum sacrauit dona suorum,
 Immensoque piis ditauit munere templum.
 Obtulit & ceras, sed mitis voce petiuit,
 Corde humilis, dextraque Dei benedictus abiit
 Plus exaltatus, plus iustificatus in ipsum,
 Quod se humilem stans ante Deum, veramq; fatetur,
 Quam retinet pietate, fidem; cum diligit ipse,
Diligi-

Diligitur; cum Christus amat, rex magnus, amatur.
 Ipse regit reges, ipse & non subditur ulli.
 Iustinus princeps hoc protectore quietus
 Imperat, hunc ipsum solum spe certus adorat.

Ut pius expletis templorum limina votis
 Liquit, in ingentem vectandus consulis arcem
 Conscendit gaudens, & septus lumine sedit.
 Ante pedes Domini, faciunt qui iussa, clientes
 Adstabant lati; vultuque & veste nitebant.
 Romani populi patres sine semine facti.
 Patricius, senio fulgens Calinicus honoro,
 Qui pater imperij meruit iam factus haberi,
 Gravior Augusti servans pia gaz a sacelli:
 Namque illi moriens mox Iustinianus honores
 Contulerat, fideque prius narrauerat auri
 Consilij secreta sui: Vocor, inquit, alumne,
 Et properat suprema dies, iusuque creantis
 A regnis in regna vehor. Deus omne Latinum
 Iustino dedit imperium: tu fide memento
 Verborum, qua mando tibi, dum carne relicta
 Spiritus ascendens claram penetraverit arcem.
 In medium procerum Iustini ad limina perge:
 Inuitato virum * videlicet ille subire
 Sorte mea tristis veniet, consentiet isthinc
 Ne dubitare velis, nullus contemnere possit
 Terribilis precepta Dei: cognosces* amans
 Quos fidos habui mihi, qui nocuere nocebit.
 Ipsum etiam facto simili tentare parabunt,
 Ut pereant, iustasque suo dent sanguine terras.
 Sed pietas Augusta malos castigat alumnos
 Consilij bonitate sui, dum perdere non vult
 S * sibi quidquid erat, sic punit iniquas
 * Carneueras animas, ut mortis poena *

V.
 De Iustini in
 arcem con-
 scensu.

forte, cognosces,
 amabis.

forte, carne fe-
 ras, que cati-
 noras.

Non

Fortè præteritū-
ra pati

Non maneat, breuiusque luant, cruciant *
 Præteritur * abti satis est æterna tremiscant
 Supplicia, inflictas timeant in sacula pœnas:
 Vltio commissum lenit scelus illa profecto.
 Paucorum multis profunt exempla malorum:
 Quorum post mortem nostra monumenta perhorrent,
 Et damnant leges. Erit unius utile multis
 Exitium, cessantque doli, dum pœna timetur.
 Legislatores statuit Deus ipse per orbem.
 Hec animo retinens syncera mente fidelis
 Paruit, & domino meruit dilectus haberi.
 Nec non ensipotens membrorum robore constans,
 Aspectu mentis, non à grauitate benignus,
 Adstabat Narses, sedemque ornabat herilem
 Splendida signa gerens, qualis pretiosus achates,
 Aut medius fuluo Parius lapis enitet auro
 Artificis formante manu; sic luce coruscus,
 Sic animo placidus, mitis, sic gratior ore,
 Terga tegens domini claris fulgebat in armis.
 Adfuit & sacra domino gratissimus aula
 Tiberius, curasque omnes implebat & *
 Implens officii
 Obsequiis instare suis tranquillus al *
 * * * *

A D D.

MAXIMILIANVM II.

AVSTRIVM, ROMANO-
RVM IAM REGEM,

IMPERATOREMQVE

A VII. Viris Imperij Romani Principibus
Electoꝝribus designatum, Heroico car-
mine votiuā gratulatio;

P E R

MICHAELEM RVIZIVM

ASSAGRIVM CELTIBERVVM.

E D. MA-

D. MAXIMILIANO
BOIEMORVM, ET IAM
ROMANORVM REGI, IMPE-
RATORIQVE DESIGNATO, VO-
TIVA GRATVLATIO.

QVO me iam mea musa vocat, renocatque fre-
quentèr

Importuna, suis toties clamoribus auctis?

Qui nouus hic furor est? Qui me nunc spiritus urgee,
Et mentem exagitat post tanta silentia tandem?

Fausta dies, & faustus honos, faustissima semper,
Maximiliane, tibi Augusto, augustissima vestris
Austriaca gentis rebus toto orbe futura

Hac sunt. Sunt etenim hac, cum te, Rex maxime
Regum,

Post sacrum diadema prius, Boemia sceptrum

Ampla viris, armis, rebúsque potentia tanto

Applausu populi, procerámque accepta favore

Nunc iterum Regem liceat spectare supremum.

Supremum spectare Ducem, Regémque Quiritum,

Fascibus Imperij Romani ingentibus auctum,

Augustaq; grauem iam numine Maiestatis.

Cui septem colles, atque alta mœnia Roma

Ad calum acclamant summum, Tyberisque sacratus,

Arnus, & Eridanus: cui acclamant Rhœnus & Ister,

Flumina vorticibus longè currentia raptis.

At quid Casareos ita concilianit honores,
Maximiliane, tibi Regi, Diuúmque referri

In numerum dedit, & paribus sibi passibus ire?

NUM

Num quod ab antiqua maiorum, & origine longa,
 Ex abauo, proauo, patruo, & patre Casare Casar
 Natus ad Imperij Romani denique fasces
 Legitimo posses quodam tu iure videri?
 Est fateor magnum quid opus, pulchrúmque referre
 Casareas atauúm soboles, de Casare natum
 Esse, & in Imperio cum sceptris patris adultum.
 Sed tua te virtus vita, rebusque gerendis,
 Hinc atque inde locis semper spectata potenti
 Principe digna, pióque, euexit ad aethera solum.
 Ista tua primum quam maxima nomina iusta
 Iustitia, rectique fides: iste vnus & idem
 Consensus, mentisque tenor, moderatus in omni
 Aetate: ad magnos ausus accensus & ardens
 Iste animus, cum iure decet: prudentia tandem
 Rarior ista (tuum quod donum calitus aiunt)
 Ingenio firmata tuo felice, peracri
 Iudicio, viuis studiis, multoque labore
 Militiáque, domique, & longo temporis usu:
 Qua res presentes prompto libramine pensas
 Ex rerum presente statu, longéque futuras
 Ante vides animo, & pro tempore prospicis ipsis.
 Iste tuus fronte, ore, oculis, vultuque sereno
 Subridens animi decor, omni ex parte decorus,
 Conspicuus, placidéque nitens: tum candidus iste
 Omnibus acceptus candor, grauitásque benigna
 Non fines egressa suos, sed Regia semper,
 Qua grauis ipse soles, Rex clementissime Regum,
 Accessus facile omnino praestare patentes
 Ad te cuique hominum de re quacumque volenti
 Consulere: & quod maior honos, maiusque profecto
 Est opus, ut raro rarissima Principe virtus,
 Latum quemque tuis, à te discedere verbis.

*Hac, inquam, fecere tui spem, spemque dedere
Optimè, & egregiè per te fore sceptrā gerenda
Orbis terrarum, nedum Romana minora.*

Frater Maxi-
miliani Ferdi-
nandus & Ca-
rolus Archidu-
ces Austriae.

*Vnde statu, rebùsque tuis, fratrumque tuorum
Compositis primùm, tua qua prudentia summa est,
Consiliumque tuum summum, quam plurima te te,
Maximiliane, manent, & hac quam maxima rerum
Pondera, digna quidem te vindice Maximiliano,
Regèque Romano, & Romano Casare digna.
Hac eadem sperant populi, cupiuntque vicissim
Omnes Imperij gentes, ne numina cuncta
Jam superùm dicam, qua te de vertice caeli
Spectant: in primisq̃, quod est ante omnia primum,
Inuenias, si quæue via, ratione nostra
Religio possit, tantis concussa ruinis,
Restitui, statuique ratis sub legibus illis,
Firma quibus semper stetit oppugnata, quibusque
Firma potest tantum stare, & tantummodo debes.
Quam si restituas, Europa credito toti
Restitues pariter res, in qua, proh dolor, omnis
Mortua religio est, abijtque in bella cruenta
Discordi rerum statu, & omni pace sepulta.*

*Ergo age, dissidiis de religione sopitis,
Iunge potentatus vno sub fœdere cunctos
Hispanum, Gallum, Germanum, Italumq̃, Britannum:
Communemque tuo pro munere suscipe causam,
Vnius ut Christi summum qui numen adorant,
Sint fidei vnius: auget res concordia paruas,
Dissipat ingentes discordia, & omnia pessum.*

*Hinc spolia, hinc pœpas, hinc ampla referre trophæa,
Hinc immortales ornare, piissime Regum
Maximiliane, tuos sacrosancta laude triumphos.*

Sed nec erunt illi multo fortasse minores,

Aut splendore minus, fama, vel honore, superbi:
 Quando triumphator repetitis Marte cruento
 Pannoniis, qua te suspiria longa trahentes
 Respiciunt, aquilis victricibus ipse redibis.
 Quo mentemque tuam, vires, animosque tuorum
 Accensos opus est, opus est conuertere magnis
 Undique collectis numeris: adeoque sinistra
 Pannoniis ipsis confinia regna Tyranni
 Colla oppressa iugo, miseris & subdita Turcis
 Sunt redimenda simul post tot iam secula ferro.

At neque praterca firmanda sunt tibi tantum
 Imperij reliqua partes, quin membra resecta
 Astu, fraude, dolo, vi debellanda, suisque
 Restituenda locis. Auidi nimis, & male vafri
 Vicini, quorumque manus, animique rapaces
 Per fas, atque nefas, inhiant nocturne, diurne:
 Et spreta, aut lasa qui Maiestate rebelles
 Imperio, sibi confisi, parere recusant,
 Hi tibi sunt omnes multa, poenaque premendi
 Atroci, melius miseri quò discere possint,
 Quid inuet, aut noceat, positue obsistere sacro
 Imperio, sacrumque iugum cernice mouere.

Propter Venetos alieni semper, & vnde cumq; rapaces.

Propter Germanenses eo tempore patri Ferdinando Casari minus obtēperantes.

Hac tua, Rex Regum, sunt, ne infinita reponam,
 Austriacæque domus Diuina, Regumq; Ducumque,
 Omnipotens quibus ille pater, moderator Olympi
 Optimus & sapiens, terrarum totius orbis
 Imperium sine fine dedit, sine tempore certo,
 Legibus aternis ab Eo sidere ad Arcton.

Si mihi quis locus est igitur iam fortè relictus,
 Carminibusque meis, in tanta totque virorum
 Latitia publica, Maiestatemque sacratam
 Forma salutandi non est praecepta vel omnis
 Innumeras inter gratantes undique voces:

70 AD MAX. II. ROM. REG. VOT. GRAT.

*Iámque ego, dum liceat, multo ante rogata
Prosequar optato augurio mea maxima vota,
Quaque tuis meritis sint respondentia tantis.*

MAXIMILIANE TIBI SIT, SIT TIBI
MAXIMILIANE
SUMMA PATRIS PIETAS, PATRIQUE
POTENTIA SUMMA.

*Ad Mœnum hac calamis ludebat pastor Iberus
Auspiciis motus, Maximiliane, tuis.*

Cantata & dicata Francfordiæ ad Mœ-
num, vbi Maximilianus Austrius inaugura-
tus fuit & electus Rex Romanorum VII.
Cal. Decembreis, die S. Catharinæ sacro,
Anno natalis Iesu Christi M. D. LXII.

MICHAEL-

MICHAELIS RVIZII
 ASSAGRII CELTIBERI IN
 LIBROS QVATVOR CORIPPI
*Africani Grammatici De laudibus Iustini
 Augusti minoris Scholia & Observaciones.*

A librarij fuit, candidissime Lector, vel negligentia, vel ignorãtia in describendo Corippo, nisi iam ex antiquiori exemplari idẽtidem deprauato imitationem fecerit, vt in manuscripto nostro aliquot carmina omiſſa, peruersãue fuerint, non pauca mutila, pleraque deprauatissimẽ legantur. Quibus malis etsi à nobis summa cura & labore desudatum est, vt salutare aliquod remedium inueniremus, fieri id quidem multis in locis minimẽ potuit. Mendæ itaque nullius difficultatis & periculi, partim ex ipsa carminũ orationisue structura, partim ex sententiæ conformatæ ratione, facilẽ emendari potuerunt: aut saltem ad marginem ex coniectura emendatæ scrupulum à nobis iniectum lectori significarunt. Quæ verò mala nullum, aut non sine maxima difficultate, remedium sibi postulare videbantur, ea nos omnino intacta reliquimus, alienam potius circa ipsa curationẽ requirentes, quàm vt, vbi salutis remedium vix vllum, aut dubium est, nostram temere (vt plerique arroganter simul & impudenter id faciunt) nobis plus nimio confidentes adhiberemus. Placuit itaq. in gratiam omnium, maximẽ verò eorum hominum, qui minutissima quæq. in antiquis scriptoribus ad superstitionem vsque rimantur, vitiata Corippi loca, aut

miserè contracta, sed quibus à nobis curatio aliqua adhibita est, ad finem ipsius operis cum nostra sententia, emendationeue reiicere: periculosissima verò non alio modo intra ipsum Corippi contextum repræsentare, quàm vt planè in nostro vnico manuscripto exemplari leguntur. Quòd si quandoque, iuuantibus bene superis, exemplar alicubi alterum reperiretur, non dubitamus, quin inde Corippi editio tum integra, tum emendatior multo in lucem publicam dari posset: sed cum hæctenus in vniuersa Europa, ne de solo quidem nomine, Corippus cognitus vlli antiquariorum hominum fuerit, vix vnquam, aut nulla potius spes ipsum integrum, nedum emendatissimum, inueniendi nobis effulgere potest.

I AM quòd primum omnium Lectori animaduertendum circa Corippi opus venit, est perturbatus index capitù simul cum numeris, qui statim in fronte ipsius operis ostenditur. Verumtamen hoc loci in eo tota difficultas vertitur, quòd numeri primi quatuor, indicantes quatuor capita præfationis Corippi ad Iustinum Cæsare, implicati fuerint cum iis numeris, qui capita etiam primi libri ipsius poematis indicant: quorum ibi & numeri, & capita duo priora sine dubio absunt, vt facile videre est ex numero III. subsequenti ad ipsum indicem, ex duobusq. rursus capitibus Prælocutionis & Inuocationis poëtæ ad marginè operis annotatis, etiam si numeris ex aduerso carentibus. Quòd & si mihi plus quàm certissimum sit, nihil tamen alicubi addere, nihil omnino inuerrere aut immutare animus est: quin potius omnia, vt vt sunt, ita intacta iudicio diligentissimi Lectoris relinquere.

IN PRÆFATIONEM AD

IVSTINVM CÆSAREM.

SUB *pedibus dedit esse tuis.*] *Sub sedibus* legebatur Sin exemplari manuscripto contra carminis rationem. Sed & alibi Corippus in hoc opete eadem quasi loquendi forma vsus est, vt statim lib. i. sub numero v.

Regnâque sub vestris veniant fortissima plantis.
Et lib. ii. sub numero iii.

Sub quorum est pedibus Regum cruor.

Illa colubrimodis Auarum gens dura capillis.] De Auaribus inter alias Barbaras gentes etiam si multa mentio fiat in hoc Corippi poemate, non tamen qui, aut vnde sint, longa diffusaque narratione dicam: tum quòd ego nõ me Corippi plenum Scholiastem modò agere profitear, tum verò quòd inter alios auctores Euagrius lib. v. Eccles. Hist. Abaros (ita enim, vt plerique alij, declinat, & scribit) ex gente Scytharum, qui Hamaxobij, qui que agros vltra Caucasum iacentes accolunt, oriundos esse narrat. Fuere verò Auares anno imperij Iustini quarto in Thraciis deuicti per Tiberium excubitorum Comitem, qui de ipsis amplissimã victoriam Constantinopolim reportauit, vt Victor episcopus Tunnensis in Africa, eius ætatis scriptor, testatur in Chronicis ad Eusebium, aliosque secum auctores adiectis. Id adhuc hoc loco, vbi primùm nomen ipsorum Auarum occurrit, significabo, semper in nostro manuscripto exemplari per v, litteram consonantem, non autem per b. legi, sicuti apud plerosque auctores videre est.

NUMERO II.

Qua totiens victos numeret per prælia Francos.]
 Ita reposuimus, cum legeretur, *Qui totiens victor;*
 ita ut *Qua* ad gentem Auarum victorias Romanas
 numerantem referatur. Ceterum in nostro exem-
 plari, quod, ut alibi ad opus Dracontij poetæ de
 Fabrica mundi, & ad carmina simul D. Eugenij
 Episcopi Toletani diffusè præfati sumus, non ex
 coniecturis, sed fide planè certissima, constat ante
 septingentos, & eo amplius, annos fuisse descri-
 ptum, semper *Totiens* & *Quotiens* aduerbia cum
 n. litera, & non *Toties* nec *Quoties* leguntur. *Quæ*
 rursus carmina ad finem vsque huius numeri sub-
 sequuntur, mihi perturbatissimè legi videntur.

Longobardorum populos, Gepidumque feroces.]
 Hoc loco tantum *Gepides* ita in nostro manuscri-
 pro codice legitur, cum aliàs *Gypides* semper lega-
 tur. Ceterum mutua strages inter Longobardos
 & Gepidas, non ea quæ iam sub Imperatore Iusti-
 niano prius facta est, cuiusque meminit Procopius
 Cæsariensis lib. III. De bello Gothorum, intelli-
 genda videtur, sed quæ postea anno sexto imperij
 Iustini contigit: vbi Gepides cum Cunicumundo
 ipsorum rege à Longobardis funditus sunt deleti,
 regiique thesauri ad Iustinum Constantinopolim
 perducti, ut auctor est Victor Tunnenfis.

NUMERO III.

Mater consilij placidis Vigilantia vestris
Semper inest oculis.] Vigilantia, mater Iustini
 minoris, soror quidem fuit Iustini Imperatoris,
 non autem filia, quemadmodum falso id annotatum
 est sæ-

est sapius quàm vno loco ab Onuphrio Panuinio, viro alioqui diligentissimo. Quod etsi liquido constat ex Corippo, qui ipsum Iustinianum auunculum aliquoties Iustini nominat, verùm vt & hoc, & nomen patris Iustini, quod ab eodem Onuphrio Panuinio memoriæ proditum non est, manifestò omnibus innotescat, libuit hîc apponere ea, quæ de Iustino apud Victorem Tunnensem iam nobis superius adductum, nec adhuc in lucem editum, in ipsius Chronico scripta reperiuntur: quæ hæc sunt; *Iustinus inuior, Vigilantia sororis Iustiniani Augusti filius, patre Dulcissimo natus, cum tranquillitate populi maxima Imperij sumit sceptrâ. Huius coniux Sophia Theodora Augusta nepos adferitur.*

Frena regendorum retines firmissima regum.] Retines repositum est à nobis pro Retinens.

Ille etiam Solis qui se subiactat amicum.] Persarum Regem, Imperatorémue, acerrimum perpetuò Constantinopolitanis Imperatoribus inimicum, intelligere puto, quòd ea gens solem adoraret, ipsique sacrificaret, vt docet Procopius lib. I. & 11. De bello Persico.

Vrgetur terrore tuo, properatque superbum.] Legebatur in exemplari manuscripto *Vrguetur terre tuo:* sed pro *terre*, terrore omnino reponendum est. Atque hoc loco, vt aliàs semper, *Vrgeo* verbum cum u. litera liquida inuenitur *Vrgueo*; quod animaduertendum lectori visum est.

NUMERO IIII.

Quid Libycas gentes, & Syrtica prælia dicam.] *Syrtica prælia* hoc loco intelligere Corippum arbitror ea, quæ apud Syrtes, loca Africæ arenosa
omni-

omnino & sicutulosa, commissa sunt: nam præter ea bella, quæ per Iustiniani duces in ea prouincia gesta fuerant, aliquoties etiam à Iustini ducibus pugnatum est, nec satis feliciter, in eadē, vbi Theodorus præfectus, Amabilis & Theoctistus magistri militum interfecti à Mauris fuere: quemadmodum ex Victore Tunnensi faciliè constat.

IN P A N E G Y R I C V M

A N A S T A S I I.

Hoc mihi da de fonte bibam tu pabula præbens.]
 Pro *pabula*, aliquis sciolus in manuscripto codice ex litera satis quidem antiqua *pocula* reposuerat supra: at nobis ita, vt fuit carmen hoc, magis retinere placuit, quod ex proximè cōsequenti faciliè confirmari potest. Neque tamen carmina hæc aliqua difficultate carent, nata hoc loco, & aliis plerisque huius poëtæ, ex quadam orationis perturbatæ abruptæque simul breuitate, vt quæ in Africanis scriptoribus passim conspicitur.

IN CORIPPI LIB. I. SCHOLIA

ET OBSERVATIONES.

Vos *Diue date verba, & qua Vigilantia mater.]*
Et qua pro Atque, quod in manuscripto legebatur, reposuimus tum ratione carminis ipsius, tum etiam sententiæ.

NUMERO III.

Vrget amans Dominus.] Etsi post Prælocutionem & Inuocationem poëtæ ingressus huius operis, nescio quid in se extraneum, planeque nouum habere

habere videatur, mihiq̄ue ipsi sæpius suspicionem ideò iniecerit, ne hoc loco aliqui versus anteriores fortassis deessent, nulla tamen omnino huiusce rei vestigia in manuscripto exemplari apparent: quinimò omnia ibidem superiora cum subsequētib⁹ continenter cohærent. Porro hîc sub nomine *Domini*, nisi iam ad Anastasium in proximo versu referendum sit, ipsum Iustinum Cæsarem, vt aliàs passim in hoc poëmate, aut aliquē fortassis alium, qui & ira vocaretur intelligere Corippum arbitror inter ipsius carminis exhortatores.

Et Thomas Libya nutantis destina terra.] Cùm nullibi me legisse meminissem *Destina*, animus erat *Dextera*, pro *Destina* reponere in hoc carmine, quod omnino vitiosum esse crederem. Interim verò admonitus à Ioanne Baptista Perezio, viro & literis & humanitatē candidissimo apud D. Brulionem in vita D. Isidori *Destinam* legi, ita scilicet: *Quem Deus post tot defectus Hispania nouissimis temporibus suscitans, credo ad restauranda antiquorum monumenta, ne usquequaque rusticitate veterasceremus, quasi quandam apposuit destinam: mutare planè sententiam sum coactus. Placuit itaque Destina, vt erat in manuscripto codice, retineri: quod nomen ex vtroque loco & D. Brulionis & ipsius Corippi, si diligenter inter se conferantur, quid significet non difficilè elici atque colligi potest.*

Atque regendarum curas nunc suscipe rerum.] *Curas* nos reposuimus pro *Sudores*, quòd minus congrueret & rationi carminis, atq. sententiæ: nisi alicui potius *Nunc* expungendum videatur. Quin & Corippus hoc loquendi modo vtitur inferius lib. 11. sub numero VI.

NUMERO VI.

Limina quassabat ductis munita cathenis.] Cùm ad finem huius versus imperfectè *Cae* tantùm legeretur in manuscripto, nos *Cathenis* ex coniectura superaddidimus.

NUMERO VII.

Et facie miranda loci.] In manuscripto erat, *Et facie mira loci.*

NUMERO VIII.

Cur tristes, Iustinus ait? Pater inclytus orbis.] *Pa-*ter hoc loco pro *Par* repositum.

Ordine pro rerum vocitatus cura palati.] Iustinus enim, vt constat ex Ioanne Zonara, apud auunculum Iustinianum summam curæ palatij dignitatem, quam Curopalatem, ex Latino factum nomen, Græci vocant, obtinebat. Cui postea Cæsariam de more appellato Baduarius eius gener in eadem dignitate successit, vt manifestò patet inferius lib. II. sub numero VII.

Dispositu nam Cæsar eras.] *Dispotu* legebatùr vitiòsè in manuscripto codice.

NUMERO IX.

Talibus orabat sacras vir fidus in aures.] *Orabas* hîc pro *ornabat* restitutum.

NUMERO XII.

Iustino Sophiag³ datum? muroque potenti.] *Datum*, pro *Dare* repositum necessariò est in hoc versu. Ceterùm aliquot ipsi anteriores & posteriores mihi non satis inter se congruere videntur, careréue difficultate nec minima.

Tibe-

Tiberius, Domini semper cui maxima cura

Utilitatis erat.] Tiberius, de quo etiam Corippus ad finem libri IIII. sub numero v. adoptatus à Iustino, & Comes excubitorum palatij fuit, & tandem in vita adhuc ipsius Iustini Cæsar, & post mortem Imperator appellatus: quemadmodum hæc omnia constant ex Io. Zonara, & Abbate Biclarenfi.

NUMERO XIII.

Cognatos, famulos, & cunctos linguis alumnos.]

Cunctos pro *tantos* in hoc versu non iniuria fortasse reposuimus: nisi iam Corippi sæculo, quo Latina lingua in barbariem præcipitabatur (vti & eodem nomine quantitatis ex frequenti sacre scripturæ vsu & auctoritate hodie Hispani, Itali, Gallique vulgari nostro sermone abutimur) aliquid concedendum fuerit.

NUMERO XV.

Omnis vt aspiciens ten corpora vera putaret.]

Carmen hoc ita peruersa, & falso, ni fallor ego, legebatur: *Vt omnis aspiciens ea corpora vera putaret.* Ceterum Iustiniani Imperatoris labores & triumpho, de quibus hoc loco Corippus, & lib. II. sub numero III. & itidem lib. III. sub numeris III. & VI. agit, profuse & eleganter inter multos alios auctores, descripti sunt per Procopium Cæsariensem, vt qui rebus à Iustiniano gestis ipse plerumq. in Persia, Italia, & Africa interfuerit, comes & consiliarius ipsi Belisatio, duci omnium suæ ætatis præstantissimo & felicissimo.

Addidit antiquam tendentem brachia Romam.]

Romam antiquam appellat Corippus eam Italiæ urbem,

urbem, quæ iam totius fere orbis regina & domina esse desierat: quemadmodum & paulo inferius hoc eodem lib. I. sub numero xviii. & rursus lib. III. sub numero v. atque alibi sæpius in hoc opere, Byzantium, Constantinopolisue in Thracia, ob translatum in eam Romanum imperium *nona Roma* per oppositionem ab eodem Corippo nuncupatur.

NUMERO XVI.

Conuentu procerum sorti senioris adempti.] Sorti, pro sorte hoc loco restitutum est, ratione carminis.

NUMERO XVII.

Æstatis roseus rubra sic veste resurgens.] In manuscripto codice peruersè legebatur: *Roseus æstatis rubra sic veste resurgens.* Sed & omnia sub hoc numero mihi admodum perturbata videntur, quod & ad ipsius Corippi marginem lectori significauimus. Præterea in penultimo versu *metas*, pro *mætas* reposuimus.

NUMERO XVIII.

* *referam primas iunxisse quadrigas.]* Libentius *Referunt*, quàm *Referam*, in hoc versu legerem. Ceterùm primus inuentor quadrigarum, cuius nomen deest, Ciceroni libro III. De natura Deorum Minerua videtur esse: Virgilio III. etiam Georg. nec non & Plinio Erichthonius: Eusebio in Chronico Arogilus, aut Proclitus, nam utroque modo legitur in exemplaribus scriptis, ut in aliis Isidori etiam Chronici Procyclus & Prociolus. Quin & Rauissus Textor in Officina
sua Tre-

sua Tregillum facit, & nominat: tanta utique est vnus nominis varietas ob ignorantiam, somnolentiámue libratorum.

IN CORIPPI LIBRVM.

SECVDVM SCHOLIA

ET OBSERVATIONES.

NUMERO II.

IPSE autem procerum magnis oratibus actus.] In codice manuscripto *Orantibus auctus* legebatur: & alicui fortassis *Hortatibus* potius, quàm *Oratibus*, restituendum placeret.

Orantis pia verba viri, genitúsque precanti.] In manuscripto legebatur *Genitóque precantis*.

It sacrum comitata latus pulcherrima proles] Nomen huius filix Iustini & Sophix nullibi monumentorum, quod ego quidem legerim, extat: sed quam vxorem fuisse Baduarij existimauerim, de quo paulo inferius sub numero V II.

Equiparátque nouis materna frondibus umbra.] Ita debere restitui versum hunc mihi visum est, cum legeretur: *Equiperat nouis materna frondibus umbra*. Sed & verbum *equiparare*, quod admodum Corippo frequens est, semper in exemplari nostro manuscripto *Equiperare* legitur.

NUMERO III.

Cæperit, & calum monstraucrit æthra serenum.] Pro *Æthere*, repositum est *Æthra*: vt in proxime duobus subsequentibus versibus *Viso & Die*, pro *Visu & Diem*.

F . . . Ipsaque

Ipsaque conspēctis gradiuntur lumina terris.]
Gradiuntur est restitutum, pro *Gradantur*: nisi aliquis malit *Gratantur* reponere, quod mihi mihi-
 mē placet.

Parthica Campano dederant qua tergora fūco.]
 In manuscripto *Fūgo* legebatur: nec tamen memini apud aliquem me legisse, qui sit Campanus fūcus. Septem porrò versus huic proximē subsequentes optimē sunt integritati suæ restituti, cūm à libratio fuissent peruersissimē descripti.

Augusti, Iustine, locum tibi confero, dixit.] Scio-
 lus aliquis *Augustum* in manuscripto emendauerat; at nobis magis veterem lectionem *Augusti*,
 vti erat, placuit retineri.

NVMERO IIII.

Adtollunt lecti iuuenes, manibusque leuatus.]
Lecti, pro *Lesi* restitutum: quod tribus versibus inferius non ausi sumus facere in *Qui*, cūm alio-
 qui pronomen hoc ad *nomina* referendum videatur. Neque verò huius rei abstinuimus sine causa legitimaque ratione, vt lectori diligenti discutien-
 dum relinquimus.

Ut sua rectus littera.] Intelligit Iota litteram, quæ
 figura inter omnes alias rectissima est. Plautus longam litteram vocat. Appellat verò *suam*, quòd Iu-
 stini nomen ab ea scilicet incipiat: *sacratamque tri-
 bus nominibus*, propter Iustinum primum, Iusti-
 nianum, & Iustinum Cæsarem secundum, aut mi-
 norem, cui ita Corippus toto hoc opere pro viri-
 bus adulatur, quique sibi inuicem alter alteri in
 imperio Romano succedere.

Vna fauens eademque dies: mea carmina, numen.]

In ma-

In manuscripto *Nomen* legebatur: perperam: nec aliud quàm *Numen* in vocandi casu reponi potest.

NUMERO V.

Ioannes Pontifex, qui ad Cotippi poematis marginem dicitur consecrasse Iustinum, fuit sine dubio Ioannes ille Scholasticus, qui postremis vitæ annis Iustiniani, Eutychio Patriarcha Constantinopolitano ab ipso Imperatore in Amasiam relegato, ex Apocrisiario Antiocheno ipsi Eutychio in Patriarchatu Constantinopolitano successit. Ex Ioanne Zonara.

NUMERO VI.

Ore pio hæc orans ait.] *Hæc*, repositum est pro *sic* in hoc versu, vt sibi constaret: nisi iam inuis hoc modo legere, *Ore pio orans sic ait.*

Et patrium diadema dedit, curâsque regendi.] *Regendi* restituumus, pro *Regenti*: vt statim inferius *Probante*, pro *Probate* in versu: *Ipsius est quodcumque sumus ratione probante.*

Omnia deficiunt, tenuantur robore membra.] *Robore*, pro *Ab ore*, quod perperam legebatur in exemplari manuscripto, repositum.

Ex quibus est commune bonum, commune leuamen] Hoc loco, vt & inferius libro III. sub numero VII. *leuamen* restitutum est pro *libamen*, quod contra carminis & sententiæ rationem erat.

NUMERO VII.

Fratris in obsequium gaudens Marcellus abibat,
Dispositôrque nouus sacra Baduarius aula.] De Marcello Iustini fratre nullibi mentionem factam

inuenio? *Baduarius* verò, aut *Badoarius*, nam vtroque modo in exemplaribus manuscriptis legitur, gener fuit Iustini Cæsaris, qui anno ipsius imperij decimo missus in Italiam contra Longobardos ibi prælio victus est, nec multo post etiam mortuus: ut ait in Chronico Ioannes Abbas Bielarenfis.

[*Disponunt carius, modulò & cantibus addunt.*] Carmen hoc ita emendatum est, cum non bene in manuscripto codice legeretur: *Disponunt carius, & modum cantibus addunt.* Quo loco nobis audendum aliquid profectò fuit, ut versus ipsa ratio constaret.

NUMERO VIII.

[*Omnis erit index infirmidabilis illi.*] Illi potius, quàm Ille, ut in manuscripto est, legendum nobis videtur.

Nomenque negatum

[*Consulibus consul post tempora cuncta nouabo.*] Hoc idè à Corippo dictum est, quòd post Basilij iunioris consulatum per xxv. annos Oriens sine consulibus fuerit, vsque ad primum scilicet annum Iustini Iunioris, qui factus Imperator consulis nomen vsurpauit, & ita post eum subsequentes Imperatores: ut ex Marcellini fastis Græcis, & Mafferiorum, diligentissimè probat Onuphrius Panuinius.

[*Dona Calendarum properant vicina meatum.*] Iustinianus enim Imperator obierat Constantino- poli Idibus Nouembribus, anno Christi D. Lxv. vnde iam nouus annus, seu Calendæ Iannariæ instabant: quibus mos erat apud antiquos & varios ludos exercere, auspicia noui anni capere, dona
& stre-

& strenas accipere mutuo & dare, sed præsertim conferri ab Imperatoribus, vt inferius libro IIII. sub numero v. & tandem eodem etiam die iniri consulatam.

N U M E R O , V I I I I .

Sponte sua Dominus seruis miseratus egenis.] Nos hoc loco libenter emendauissemus, *seruos miserrus egenos*, nisi Corippus ita semper loqueretur, vt libro III. sub numero VII. & vltimo.

Augustos unquam cecinit fecisse priores.] Carmen hoc ita correctum à nobis est, cum in manuscripto corruptè admodum legeretur: *Augustus nunquam cecinit fecisset priore.*

Casaris ante caram, cuncta sua pectora dura.] *Cara* nomen, quo vsus hoc loci Corippus est, quoque nos Hispani, vt & Itali & Galli, omnes vulgaribus nostris linguis, pro vniuscuiusque idiomate non vno modo, hodie vtimur, Græcum proculdubio est, καρή scilicet Æolibus, καρά autem Doribus. Quod etsi propriè Græcis *caput* significet, aliquoties autem pro tota ipsa facie, plenoque oris vultu vsurpatum inuenitur, quemadmodum ab Henrico Stephano apud Euripidem est obseruatum. Neque verò nomen hoc ab aliò, qui Latinè scripserit, quam hìc à Corippo, Græcissime nimirum, ita dictum inuenio.

IN CORIPPI LIBRVM
TERTIVM SCHOLIA
ET OBSERVATIONES.

NUMERO I.

NON dulces epulas, non pocula grata petiuit.] Grata reposuimus pro rata, quod in manuscripto codice legebatur.

Tempore quas prisco Romana potentia cepit.] In manuscripto Humana, & non Romana fuit.

Aspera cogit hyems glacie, niuibúsq. coactis.] Coactis, pro coacta repositum est.

NUMERO II.

Organa, plectra, lyra & totam insonnere per urbem.] Carmen hoc ita quidem est restitutum, cum peruersè legeretur in manuscripto: Organa, plectrum, lyra & totam insonnere per urbem. Sed & in proximè duobus subsequen- tibus Coniuvia, pro Conuicia, & Discursus pro Discussus emendauimus.

NUMERO III.

Arce sub Ibalia Laertia flumina seruans.] Carmen hoc ita corruptissimè legitur in codice manuscripto, Parces ubi balia lacertia lumina seruans: quod nos nec emendare omnino potuimus, neque emendatum ab aliquo, & ad marginem adscriptum, placuit, ita scilicet: Arce sub Acilia Lernaia flumina seruans. Quin & aliquot versus subsequentes mihi suspitione non carent, sed quos animus non est emendare, nisi insigniores dumtaxat mendas in

das in his nostris Observationibus indicare.

Fusca dabant fuluo Risattica vina metallo.] in manuscripto est: *Fusca dabant fuluoris attica vina metallo.* Quod nec stare vlllo modo potest, nec emendatum, quemadmodum ad marginem fuerat, satis nobis placuit. sic enim est: *Attica fusca dabant fulgenti vina metallo.* Sed & huic proximum carmen vitiosè legi existimarem, *Naturamque* ibi pro aliquo loci alio nomine, ignorantia ipsius librarij suppositum fuisse, nisi iam subsequencia *Liquidi non indiga mellis*, non ad naturam, sed potius ad superiora, *vina* scilicet, referenda sint, quæ ita dulcia forent, vt melle ad id nequam indigerent.

Pondere gemmarum plus grauia.] Ita quidem legitur hoc carmè in codice manuscripto, sed quod propter primam syllabam breuem nominis *Grania* constare minimè possit. Quod si *Grandia*, pro *Grania* reponatur, non satis commodè sententiæ congruere videtur: nec aliud quidem occurrit remedium, quo versus hic sanari, & suæ integritati restitui possit.

Felicis geniti veras ibi credere posses

Sacras effigies, vinâsque adstare putares.] Duo hi versus ita deprauatè legébantur in manuscripto exemplari:

Felices goniti veras ibi credere posses

Sacras & figies, vinâsque adstare putares.

Iustinianus onans quarto cum Consule Princeps] Nam quarto consulatu Iustiniani, qui fuit annus eiusdem Imperij & principatus septimus, natalis autem Domini nostri Iesu Christi DXXXIII. Carthago de Vandalis recepta, & Africa Romano

Imperio redacta est per Belisarium, qui Gilimerem Vandalorum Regem captiuum Constantinopoli in triumphum adduxit. Auctores Io. Zonaras, Comes Marcellinus, & alij.

N V M E R O V.

Septima gaudentem lux aurea viderat orbem.] Dies scilicet decimus nonus Nouembris, quo anni tempore iam dies, vtpote ad brumam ipsam propiores, solent esse frigidissimi, potissimum verò Constantinopoli, & toto eo Thraciæ tractu, vbi instanti hyeme perpetuis niuibus, & altissima glacie omnia rigere conspiciuntur.

Et laeva, dextrâque acies adstare videres] In manuscripto ita peruersè fuit: *Lauâque, dextrâque acies adstare videres:* quemadmodum alterò vetu inferius *Terribilis*, quod nos in *Terribiles* mutauimus.

N V M E R O V I.

Condensi numeris, fastu, nutûque tremendi.] Legebatur in manuscripto: *Condensi in humeris.* Et alicui fortassis magis placeret *Condensi innumeri* corrigi, quod mihi non arridet.

Officia explerunt, adytis radiauit ab imis.] *Adytis* reposuimus pro *Atitis*, quod in manuscripto erat: quo modo etiâ Virg. lib. v. *Æneid.* locutus est:

*Dixerat hæc: adytis cum lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros, septena volumina traxit, &c.*
nisi iam alicui *Atrius* potius reponendum videretur.

Vicinûmque diem claro prænunciat igne.] In manuscripto fuit, *Pronunciat ignem.*

NUMERO VII.

Pilæque suscipiunt alto splendentia ferro] Pro, *sus-*
spiciunt legebatur in manuscripto *Suscipiunt*: quod
& in aliis locis Corippi à nobis emendatum etiam
fuit.

Aurea, & auratos conos, cristasque rubentes.]
Diu multumque profectò me dubium tenuit hu-
ius carminis emendatio, quod deprauatissimè ita
in nostro exemplari manuscripto legeretur: *Au-*
rea, & auratas crines, criptasque rubentes: verùm
ex illo Virgiliano III. *Æneid. Et conum insignis ga-*
lea, cristasque comantes: atque altero in IX. *Ipsum*
illum clypeum, cristasque rubentes, facilè nobis tan-
dem indubiæ certissimæque coniecturæ lux quæ-
dam effulsit.

Quòd spectentur amant, caueam, turbasque fa-
uentes Lustrant.] *Caueam* hìc pro *Caueant*, quod
perperam legebatur, reposuimus adiuti Virgilij car-
mine lib. V. *Æneid. Hic totum cauea concessum in-*
gentis: quod proculdubio Corippus hoc loco imi-
tatus est.

Famosos stravit magna virtute tyrannos.] In co-
dice manuscripto fuit: *Famosos intravit magna*. Ce-
terùm pleræq. variæ lectiones ad marginem ipsius
Corippi poematis à nobis appositæ ad finem vs-
que huius tertij libri conspiciuntur, ex antiquissi-
mo quodam volumine Ouetensis Ecclesiæ colle-
ctæ sunt, vbi duæ hæ orationes legati regis Aua-
rum, & Iustini Imperatoris cum aliis variis operi-
bus continentur.

Illic voluentum vestigia nulla rotarum Area.] Il-
lic pro *Illis*, & *Area* pro *Aurea*, quæ in manu-
scripto

scripto legebantur, sunt restituta. Quatuor carmina, quæ his ordine succedunt, perturbatissima sunt: atque idè ea de verbo ad verbum repræsentanda fore duximus.

Nunc ripas Scythici victor Rex contigit Istri.] Repositum est *Istri* loco *Astri*, quod legebatur in manuscripto.

Debita quærenti transmittite munera Regi.] Mirum lectori non sit, quòd Corippus hoc loco pluraliter loquatur, cùm superiori versu singulari numero vsus fuerit: nam & paulo superius, *Vos etiam servare decet*, dixerat. Neque à Barbaro legato ita exacta loquendi ratio fortassis petenda erat, quod Corippus de industria quidem, & artificiosè hoc loco expressit.

Scire locis humiles quibus, & quibus ora superbi.] Carmen hoc in vetusto codice ita depravatù legebatur: *Scire locos humiles quibus equibus ora superbis.*

IN CORIPPI LIBRVM
 QVARTVM SCHOLIA
 ET OBSERVATIONES.

NUMERO I.

TERRIBILIS, *mitique magis pietate tremendus.]* *Miti*, pro *Mitis* in hoc versu reponendum censuimus.

Accelerant: mediòque fori, qua diuine dextra Egre diens Princeps sacra trabeatus ab aula.] Hos versus ita emendauimus, cùm in vetusto codice hoc modo perperam legerentur:

Acce-

*Accelerant mediúmque fori qua diuise dextra
Egrediens Princeps sacrata beatus ab aula.*

Tanta nec Inachides secuerunt robora plebes.] In manuscripto exemplari, *Tanta nec in acies secuerunt*, legebatur. Nos ex coniectura *Inachides* reposuimus, quo nomine Argiui ipsi significantur, qui eam classem ingentem mille nauium contra Troiam comparauerunt.

Alternúmque latus conclusit scétile lignum.] *Latus*, pro *Latos* hoc loco reposuimus.

Quos illic ludos, qua feria vulgus habebat] Nouo quodam, & inusitato planè modo Corippus hoc loco vsus est nomine *Feria* in neutro genere pro solenni festaque cessatione populi ab omni opere cum lætitia publica.

Quod vulgo est vile est: quidquid latet extat honorum] *Honorum* pro *Honorat* emendatum à nobis est: quo etiam nomine Corippus frequenter in hoc poëmate vtitur.

Concessum est, cunctis medio via lata patere.] In manuscripto *Violata*, pro *Via lata* deprauatè legebatur.

N V M E R O I I.

Cùm terris gaudente polo prodibat vterque.] Ita correximus hoc carmen, cùm in peruetusto codice legeretur: *Cùm terris gaudenti populo prodibat vterque. Quæ castigatio etsi nobis omnino non satisfaciat, melior quidem ad præsens non occurrit.*

Hanc prius, in media quàm Sol præcederet aula.] *Hanc*, ita vt ad *sedem*, de qua proximè Corippus dixit, referatur, pro *Hac* reposuimus in hoc versu: *vbi fortassis meliùs procederet, & in mediam aula*
lano

aulam accusandi casus etiam legeretur.

Cesareos augens habitus, ritusque Gabinos.] Videtur hoc loco Corippus imitatus Lucanum lib. I. ubi ait: *Turba minor ritu sequitur succincta Gabino.* Qui autem fuerit cinctus Gabinus, ostendit Servius in illud Virgilij lib. V. II. *Aeneid. Ipse Quirinali trabea, cinctuque Gabino: & Isidorus lib. X. I. X.* Etymol. capite X. IIII.

Quæ circa dominos aptamus, vota probamus.] Cùm in manuscripto *Habemus vota* legeretur contra carminis, necnon & sententiæ rationem, nos *Aptamus* reposuimus: quo fere loquendi modo Corippus statim in principio huius operis usus est, cùm dixit: *Tamen utile servis*

Esse reor mentem dominis aptare fidelem.

Pro meritis, gradibusque suis.] Pro repositum est, loco *Pra:* vt paulò etiam inferius, *Herbosis pavit in agris*, pro *Herbosis pavit in agros*: quod ita in vetusto codice mendosè legebatur.

NUMERO III.

Mitis hirundo redit postquam sua recta videndum.] Ita quidem legitur in manuscripto, sed quod *Videndum* in hoc versu, etiam si congruè sortassis, suspitione tamen aliqua apud me non careat.

Illæ sed impendens nidum circumspicit omnem.] Sed hoc loco pro *Et* reposuimus: qui lapsus describenti librario facillè contingere potuit.

Principis est hæc aula Dei.] Quæ iam inde ad finem vsque huius libri IIII. sequuntur, nescio quonam malo fato, ita sunt plerisque locis perturbata, non paucis mutila, vt consultius nobis fuerit omnia,

omnia ferè, vt melius fieri potuit, Lectori repræsentare, quàm dum eadem incredibili animi nostri contentione emendare studemus, fortassis corruptiora adhuc multo reddere; quemadmodum aliquibus plus nimio suo ingenio confidentibus accidisse in alienis laboribus compertum est. Sed tamen nec omnino abstinere potuimus, quin pari diligentia, qua in superioribus sumus vsi, aliqua minus difficilia castigaremus: reliquis, quæ omnino curationem nullam admittunt, asteriscis suprapositis, quasi apicibus, insignitis.

Quam retinet pietate fidem: cum diligit ipse

Diligitur: cum Christus amat, Rex magnus amatur.] In manuscripto codice *Quam*, pro *cum* bis, & *Amator*, pro *Amatur* mendosè, nisi iudicio nostro fallimur, legebatur.

Atque hæc quidem à nobis in Corippum obseruata pro nostro captu; cum multo plura obseruari potuissent ab aliis, qui & ingenio, & diligentia plus valent, tum ad poëmatis lectionem emendatiorem reddendam, tum verò ad historiam Iustini 11. Cæsaris ex multis auctoribus Græcis & Latinis magis illustrandam: quorum neutrum minus est susceptum à nobis, quibus tantum in animo fuit Corippum ipsum ita in lucem dare, vt nostra opera ab omnibus studiosis legeretur, & sine multis difficultatibus etiam intelligi posset.

FINIS.

ANTVERPIAE
EXCVDEBAT CHRISTOPHO-
RVS PLANTINVS, ARCHI-
TYPOGRAPHVS REGIVS,
ANNO CLO. IO. LXXXI.
MENSE MAIO.

